Národní ústav pro vzdělávání

Absolventi středních škol a trh práce

Odvětví:

PEDAGOGIKA, UČITELSTVÍ A SOCIÁLNÍ PÉČE

Mgr. Gabriela Doležalová
a kolektiv autorů

Praha 2019

Obsah

1. Úvodní slovo ... 3
2. Nově přijatí žáci a absolventi škol ... 4
2.1 Vývoj počtu absolventů a jejich oborová struktura ... 4
2.2 Vývoj počtu nově přijatých žáků a jejich oborová struktura ... 7
2.3 Struktura nově přijatých žáků v krajích ... 9
2.4 Přehled oborů vzdělání ... 11
2.5 Přehled středních škol ... 12
3. Nezaměstnanost absolventů škol na trhu práce ... 13
3.1 Nezaměstnanost absolventů škol podle kategorie vzdělání ... 13
3.2 Nezaměstnanost absolventů škol podle oboru vzdělání ... 16
3.3 Nezaměstnanost absolventů škol v krajích ... 16
4. Přechod absolventů škol na vysoké a vyšší odborné školy ... 16
4.1 Přihlašování absolventů s maturitou na vyšší odborné a vysoké školy ... 16
5. Shoda vzdělání a zaměstnání u absolventů ... 19
5.1 Zaměstnanost mladých absolventů podle seskupení povolání ... 19
5.2 Shoda získaného vzdělání a vykonávaného zaměstnání ... 20
6. Pohled absolventů škol na své uplatnění v oboru ... 22
6.1 Pedagogika, učitelství a sociální péče – MATURITNÍ OBORY ... 23
7. Potřeby a názory zaměstnavatelů na připravenost absolventů škol ... 25
7.1 Požadované dovednosti u absolventů ze strany zaměstnavatelů ... 25
7.2 Charakteristiky přijímání absolventů do zaměstnání z pohledu zaměstnavatelů ... 29
8. Trh práce a zaměstnanost v ČR a EU ... 32
8.1 Zaměstnanost podle odvětví ... 32
8.2 Zaměstnanost podle profesních skupin ... 33
9. Charakteristiky pracovníků vybraných skupin povolání ... 35
10. Závěr ... 38

Absolventi středních škol a trh práce – odvětví PEDAGOGIKA, UČITELSTVÍ A SOCIÁLNÍ PÉČE

Mgr. Gabriela Doležalová a kolektiv autorů

Vydal Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků

© NÚV 2019

Korektura: Oddělení pro komunikaci s veřejností a publikační činnost

1. Úvodní slovo

Mezi odborným vzděláváním a trhem práce existuje úzká vazba. Jedním z hlavních cílů vzdělávání je poskytovat žákům kvalifikaci vhodnou pro uplatnění na trhu práce. Ve školách žáci získávají všeobecné i odborné vědomosti a dovednosti – kompetence, které jim mají umožnit dobré budoucí pracovní uplatnění.

Vzdělávání tím vlastně formuje budoucí nabídku kvalifikované pracovní síly. V ideálním případě by měla existovat rovnováha mezi nabídkou nových pracovních sil na jedné straně, a poptávkou zaměstnavatelů na straně druhé. Aby byl tento proces co nejefektivnější, je důležité, aby měl resort školství i další zainteresované subjekty na všech svých rozhodovacích úrovních k dispozici (pro svá jednání a strategická i koncepční rozhodování) co nejvíce informací jak o potřebách a požadavcích zaměstnavatelů a trhu práce, tak i o připravenosti a úspěšnosti absolventů škol při přechodu do pracovního života. Tyto informace poskytují resortu školství potřebnou zpětnou vazbu, a mohou tedy posloužit k dalšímu rozvoji vzdělávání.

Národní ústav pro vzdělávání (NÚV) se problematice odborného vzdělávání žáků a jejich následného uplatnění na trhu práce dlouhodobě věnuje. Každoročně jsou zpracovávány informace o vývoji oborové struktury žáků na středních i vyšších odborných školách, stejně jako údaje o nezaměstnanosti absolventů škol. V několikaletých intervalech se zjišťují také jak názory zaměstnavatelů na připravenost absolventů škol pro praxi, tak i názory samotných absolventů na využití získaných dovedností. Mezi informacemi nechybějí ani názory pracovníků úřadů práce, materiály ke zjišťování potřeb trhu práce prostřednictvím analýz inzertní nabídky pracovních míst, porovnávání shody mezi získaným vzděláním a vykonávaným zaměstnáním atd. Všechny tyto informace doposud zjištěné a zpracované odborníky NÚV jsou dostupné na webových stránkách www.infoabsolvent.cz nebo na www.nuv.cz v části Vzdělávání a trh práce.

Zmíněné materiály a publikace jsou obvykle zaměřeny na jednu z uvedených tematických oblastí. Přitom řada jednání a rozhodování v odborném školství probíhá spíše v rámci stejného oborového zaměření, to znamená, že odpovídá rámci jednotlivých odvětví či sektorů. V tomto rámci jsou také organizovány a pracují oborové skupiny a sektorové rady, v nichž jsou zastoupeni odborníci a představitelé jak vzdělavatelů, tak zaměstnavatelů či jejich sdružení.

A právě potřeba mít pohromadě informace podle oborového zaměření stojí za vznikem tohoto materiálu. Ten totiž **obsahuje důležité a dostupné informace o počtech nově přijatých žáků a absolventů škol, o jejich připravenosti a úspěšnosti při přechodu na trh práce, popřípadě do dalšího vzdělávání,** o tom, **jestli absolventi skutečně v oboru pracují apod., pro zvolené odvětví, zde konkrétně pro odvětví PEDAGOGIKA, UČITELSTVÍ A SOCIÁLNÍ PÉČE**. Kromě této publikace vznikly stejné materiály i pro odvětví: informatika, strojírenství, elektrotechnika, potravinářství, zpracování dřeva, stavebnictví, doprava a spoje, zemědělství, ekonomická odvětví, gastronomie, obchod, zdravotnictví, právní a veřejnosprávní činnosti a služby.

Vzhledem k svému charakteru by tato publikace měla sloužit především představitelům MŠMT, MPSV a krajských úřadů, zástupcům zaměstnavatelů v oblasti pedagogiky a sociální péče, členům oborových skupin a sektorových rad pro pedagogickou a sociální oblast ad. Ti všichni se totiž nějakou měrou podílejí na rozvoji a směřování odborného vzdělávání, a to na úrovni daného odvětví.

Tato publikace obsahuje jen základní výtah dostupných informací. Vzhledem k jejímu omezenému rozsahu do ní není možné zahrnout všechny relevantní a užitečné informace ke každému tématu. Proto jsou v každé kapitole uvedeny zdrojové materiály a další užitečné odkazy, které je možné si volně vyhledat, a to především v **I**nformačním **S**ystému o uplatnění **A**bsolventů škol na trhu práce (**ISA**) na **www.infoabsolvent.cz**.

2. Nově přijatí žáci a absolventi škol

Nejprve je třeba se podívat, kolik absolventů škol vlastně každoročně své vzdělávání úspěšně dokončí. Informace o absolventech škol i počtech žáků vychází z výkonových statistik školství, které MŠMT každoročně povinně zjišťuje od škol. Pro komplexnější pohled je v této kapitole vždy uveden nejen počet absolventů **skupinu oborů 75 Pedagogika, učitelství a sociální péče,** ale i počet absolventů celkem.

2.1 Vývoj počtu absolventů a jejich oborová struktura[1]

V roce 2018 úspěšně ukončilo studium na střední škole (bez nástavbového studia, viz tab. 2.1) necelých 72 tisíc absolventů, což je nepatrně nižší počet ve srovnání s předchozími 2 lety. V předchozím období docházelo k výraznému dlouhodobému poklesu počtu nově přijatých žáků do středních škol z důvodu demografického poklesu, čímž se snižoval i počet absolventů škol. Za posledních 6 let se snížil počet absolventů středních škol o více než pětinu. V nejbližších letech lze spíše počítat se stagnací počtu absolventů škol vzhledem k vývoji počtů žáků vstupujících do 1. ročníků středního vzdělávání. Ve školním roce 2018/19 pokračuje trend, který začal v loňském roce – nárůst počtu žáků vstupujících do prvních ročníků středních škol. I když nárůst zatím není velký, jedná se o 484 žáků, 0,5 % (loni 129 žáků; 0,1 %), je to příznivý jev, který bude pokračovat i v dalších letech.

Mezi absolventy středních škol (bez nástavbového studia) bylo v roce 2018 zhruba **28,2 %** absolventů **s výučním listem (kategorie E a H), 4,6 %** absolventů **s maturitou a s odborným výcvikem (kategorie L0), 38,3 %** absolventů klasických **maturitních oborů (kategorie M) a 28,2 %** absolventů **gymnaziálních oborů (kategorie K)**.

Skupina oborů 75 Pedagogika, učitelství a sociální péče

Absolventi oboru skupiny **75 Pedagogika a sociální péče** tvořili v roce 2018 s počtem 1,9 tisíc přibližně **2,6 % ze všech absolventů** středních škol (bez nástavbového studia). Patří tedy **spíše mezi méně zastoupené skupiny oborů vzdělání mezi absolventy středních škol**.

Tab. 2.1: Vývoj počtu absolventů skupiny oborů 75 Pedagogika, učitelství a sociální péče

Absolventi kategorií oborů po ZŠ (denní forma)			
Rok	Sk. 75		Všechny skupiny
	Počet	Podíl	
2002	1 710	1,5%	*112 863*
2007	2 283	2,0%	*114 018*
2013	2 059	2,2%	*91 884*
2014	2 116	2,6%	*82 183*
2015	1 928	2,5%	*76 852*
2016	1 840	2,6%	*72 028*
2017	1 910	2,7%	*72 072*
2018	1 902	2,6%	*71 971*

Počet absolventů pedagogických a sociálních oborů v posledních 5 letech klesá, ale jejich podíl zůstává poměrně stabilní (2,5 % až 2,7 %). V roce 2002 ukončilo některý pedagogický či sociální obor na střední škole 1,5 % absolventů, do roku 2007 tento podíl vzrostl na 2,0 %. Mezi roky 2007 až 2014 **se podíl absolventů pedagogických a sociálních oborů** na středních školách (bez nástaveb) postupně **zvýšil z 2,0 % na 2,6 %**, v následném období je stabilní.

Hlavním důvodem klesající tendence počtu absolventů pedagogických a sociálních oborů středních škol je **nepříznivý demografický vývoj**, neboť se snižuje i počet absolventů celkově.

[1] *V tabulkách uvádíme časové řady za roky 2013-2018, pro srovnání pak i údaje za roky 2002 a 2007.*

Podíly zachycené v tab. 2.1 i v dalších tabulkách této kapitoly vyjadřují procentuální zastoupení počtu absolventů dané skupiny oborů na celkovém počtu absolventů všech kategorií středního vzdělání navazujících přímo na ZŠ, tedy včetně gymnázií. Oproti tomu v některých jiných informačních zdrojích NÚV (např. na www.nuv.cz v sekci Vzdělávání a trh práce v krajích ČR) je možné se setkat s podíly absolventů vztaženými k celkovému počtu absolventů po ZŠ bez gymnázií. Každý z těchto přístupů tak nabízí mírně odlišný pohled na danou problematiku.

Z 1,9 tisíc absolventů oborů vzdělání z oblasti pedagogiky a sociální péče v roce 2018 jich **11,2 %** (tj. 213) tvořili **absolventi s výučním listem** (kategorie E a H) a **87,5 %** (1,7 tisíc) představovali **absolventi** klasických **odborných maturitních oborů** (kategorie M)[2]. V jednotlivých kategoriích je však vývoj počtu absolventů rozdílný. Podrobné údaje o počtech a podílech absolventů a jejich vývoji obsahují tabulka 2.1 a obrázky 2.1 a 2.2.

Tab. 2.2: Vývoj počtu absolventů škol podle kategorie vzdělání[3]

Absolventi - denní forma vzdělávání									
	Kat. E,H		Kat. L0		Kat. M		Kat. K	Celkem (po ZŠ)	
	Sk. 75	Vše	**Sk. 75**	Vše	**Sk. 75**	Vše		**Sk. 75**	Vše
2002	0	44 483	0	6 792	1 710	42 428	18 527	1 710	*112 863*
2007	0	35 802	0	6 933	2 283	46 511	24 193	2 283	*114 018*
2013	102	24 592	0	5 070	1 946	38 969	22 686	2 059	*91 884*
2014	294	23 564	0	4 206	1 793	32 697	21 138	2 116	*82 183*
2015	242	22 260	0	3 707	1 669	29 783	20 533	1 928	*76 852*
2016	239	20 741	0	3 149	1 575	27 285	20 221	1 840	*72 028*
2017	256	20 739	0	3 205	1 633	27 121	20 403	1 910	*72 072*
2018	213	20 275	0	3 277	1 664	27 536	20 278	1 902	*71 971*
změna 13-18 (%)	108,8%	-17,6%	0,0%	-35,4%	-14,5%	-29,3%	-10,6%	-7,6%	-21,7%

Většina (87,5 %) absolventů v oblasti pedagogiky a sociální péče ve středním vzdělávání končí obory **středního odborného vzdělání s maturitní zkouškou** (kategorie M). V případě této kategorie ve skupině **75 Pedagogika, učitelství a sociální péče** počet absolventů klesal, v posledních 2 letech mírně roste. Celkově mezi lety 2013 a 2018 jejich počet poklesl o 14,5 %, zatímco absolventů v kategorii M celkem ubylo za stejné období až o 29,3 %. Tento trend dokazuje i **rostoucí podíl absolventů pedagogických a sociálních oborů v rámci kategorie M**. Před rokem 2011 se podíl absolventů pedagogických či sociálních oborů s maturitní zkouškou na celkovém počtu absolventů s maturitou (kategorie M) zvýšil ze 4,0 % v roce 2002 na 4,9 % v roce 2007. Do roku 2011 došlo k nepatrnému poklesu na 4,5 %, nicméně v dalším období podíl dále narůstal až na **6,0 % v roce 2018**.

V kategorii **středního vzdělání s výučním listem** (kategorie E a H) se v oblasti pedagogiky a sociální péče vzdělává pouze malý zlomek žáků, a to výhradně v oboru **Pečovatelské služby**. Prvních 102 absolventů ukončilo úspěšně tento obor v roce 2013, následně se jejich počet zvýšil. V roce 2018 byl

---

[2] *Zbývající část tvořili nově přijatí středního vzdělání bez výučního listu i maturity (kategorie J).*

[3] *V tabulce je uvedena procentní hodnota změny počtu absolventů mezi roky 2013 a 2018, protože účelem bylo vyjádřit rozsah změn ve střednědobém období, tzn. v posledních 5 letech. Samozřejmě k velkým změnám docházelo už dříve, což dokazují hodnoty počtu absolventů v roce 2002, 2007.*

počet absolventů tohoto oborů **213** absolventů, což představuje **1,1%** podíl na celkovém počtu absolventů s výučním listem (kategorie E a H).

V rámci kategorie L0, tedy maturitních oborů, jejichž součástí je i odborný výcvik, nejsou ve skupině 75 Pedagogika, učitelství a sociální péče dlouhodobě nabízeny žádné obory, tudíž i počty absolventů jsou nulové.

Obr. 2.1 a 2.2: Vývoj počtu a podílu absolventů škol v jednotlivých kategoriích *(denní forma)*

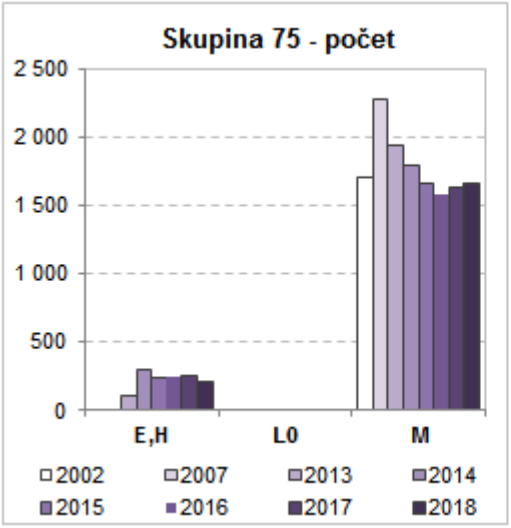

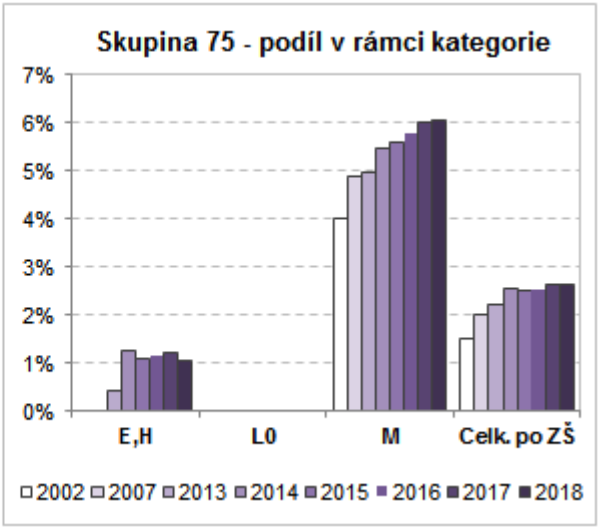

Počet absolventů **nástavbového studia** celkem v posledních čtyřech letech klesá, a to jak v případě denní, tak i jiných forem vzdělání. V případě oborů z oblasti pedagogiky a sociální péče dlouhodobě **neexistuje možnost nástavbového studia v denní formě**, nabízeny jsou pouze jiné formy studia, ze kterého ovšem vycházejí pouze minimální počty absolventů. Konkrétně v roce 2014 úspěšně ukončilo nástavbové studium pedagogických či sociálních oborů 11 absolventů, v roce **2018** pouzí **3** absolventi.

Tab. 2.3: Vývoj počtu absolventů škol podle kategorie vzdělání

Absolventi	Kat. L5				VOŠ			
	denní		jiná forma		denní		jiná forma	
Rok	**Sk. 75**	Vše	**Sk. 75**	Vše	**Sk. 75**	Vše	**Sk. 75**	Vše
2002	0	6 316	20	3 459	836	6 572	148	643
2007	0	8 142	30	5 889	750	5 310	196	923
2013	0	3 238	0	3 425	813	4 819	548	1 618
2014	0	2 703	11	2 359	800	4 370	468	1 748
2015	0	1 975	0	1 563	777	4 420	522	1 615
2016	0	1 554	0	1 385	811	4 139	419	1 546
2017	0	1 645	0	1 079	714	3 683	458	1 491
2018	0	1 610	3	913	602	3 168	437	1 323
2018 (%)	0,0%	-	0,3%	-	19,0%	-	33,0%	-

Vyšší odborné vzdělání v roce 2018 ukončilo 1 039 absolventů **pedagogických či sociálních oborů** (bez rozlišení formy vzdělání), což odpovídá přibližně 23,1 % všech absolventů vyšších odborných škol. Na vyšších odborných školách jsou obory zaměřené na pedagogiku, učitelství

a sociální péči zastoupeny jako **druhá nejpočetnější skupina oborů vzdělání** (hned po zdravotnických oborech). Počet absolventů pedagogických či sociálních oborů vzdělání vyšších odborných škol v posledních 3 letech klesá, jejich podíl ale naopak narůstá (z 20,7 % v roce 2013 na 23,1 % v roce 2018).

Pokud Vás zajímá oborová struktura absolventů podrobněji, doporučujeme podívat se na www.infoabsolvent.cz → do části **Absolventi a trh práce** → v záložce **Vzdělávání a volba oboru** je pod nadpisem → **Počty žáků a absolventů** umístěna stránka **Vývoj počtu absolventů SŠ a VOŠ**. V ní lze dohledat srovnání zastoupení absolventů v jednotlivých skupinách a kategoriích oborů.

2.2 Vývoj počtu nově přijatých žáků a jejich oborová struktura

Struktura absolventů úzce souvisí se strukturou nově přijatých žáků. Ta totiž předznamenává, jak se bude přibližně vyvíjet počet a struktura absolventů o několik let později. V minulých letech docházelo k velkému snížení počtu žáků, což se projevilo výrazněji i v oborové struktuře žáků. Nejvýraznější snížení nastalo v roce 2010/11, kdy bylo do 1. ročníků středních škol přijato 113 150 žáků oproti 127 793 žákům v roce 2009/10. Ve školním roce 2018/19 bylo do 1. ročníků středních škol (kromě nástaveb) přijato 100 223 žáků. Od školního roku 2017/18 dochází k nárůst počtu žáků vstupujících do prvních ročníků středních škol. I když nárůst zatím není velký, jedná se o 484 žáků, 0,5 % (loni 129 žáků; 0,1 %), je to příznivý jev, který bude pokračovat i v dalších letech. Komplikovaná situace škol s nízkými počty žáků se ani v několika dalších letech zásadně nezlepší a výraznější nárůst se projeví až po roce 2020.

V posledních 5 letech (2013–2018) došlo k celkovému poklesu počtu žáků vstupujících do 1. ročníku oborů středních škol navazujících na základní školu o 1,0 %. Výrazněji za uvedené období klesl počet nově přijatých žáků do oborů s výučním listem (o 6,8 %, z 31,6 tisíce na 29,4 tisíce nově přijatých žáků). Počet žáků vstupujících do odborných maturitních oborů vzdělání se snížil u kategorie L0 (o 8,8 %) a mírně navýšil u kategorie M (o 3,7 %). Počet nově přijatých žáků do gymnaziálních oborů je v posledních 5 letech stabilní (22,3 tis. v roce 2018).

Skupina oborů 75 Pedagogika, učitelství a sociální péče

A jak je to s nově přijatými žáky ve skupinách oborů **75 Pedagogika, učitelství a sociální péče?** Počet nově přijatých žáků v pedagogických či sociálních oborech v posledních 5 letech spíše stagnuje. Od roku 2013 se jejich počet snížil o 2,6 % na téměř 2,9 tis. v roce 2018, přičemž nově přijatých žáků celkem mezi roky 2013 a 2018 ubylo o 1,0 %. **Podíl nově přijatých žáků do pedagogických či sociálních oborů** navazujících přímo na základní školu na celkovém počtu nově přijatých, v posledních letech také stagnoval a měl jenom mírné výkyvy. **V roce 2018** byl jejich podíl **2,9 %**. Pedagogické a sociální obory mají dlouhodobě spíše nižší zastoupení nově přijatých žáků po základní škole. Podrobné údaje o počtech a podílech nově přijatých žáků a jejich vývoji pak obsahují tab. 2.4 a obr. 2.3 a 2.4.

Z téměř 2,9 tisíc nově přijatých žáků do pedagogických a sociálních oborů vzdělání v roce 2018 jich 88,5 % bylo přijato do 4letých ekonomických maturitních oborů kategorie M. V kategoriích E+H středního vzdělání s výučním listem v současnosti existují obor Pečovatelské služby, do kterých jsou žáci přijímáni (11,5 %). V roce 2018 bylo 35 nově přijatých žáků přijatých do pedagogických a sociálních oborů 2letého oboru vzdělání Pečovatelské služby kategorie J (střední vzdělání bez vyučení i bez maturity). V rámci kategorie L0 (obory s maturitou a odborným výcvikem) nejsou v případě skupiny oborů 75 Pedagogika, učitelství a sociální péče dlouhodobě nabízeny žádné obory vzdělání, tudíž i počty přijímaných žáků jsou nulové.

Tab. 2.4: Vývoj počtu nově přijatých žáků do oborů středních škol po ZŠ podle kategorie vzdělání

Nově přijatí - denní forma vzdělávání									
	Kat. E,H		Kat. L0		Kat. M		Kat. K	Celkem (po ZŠ)	
Rok	Sk. 75	Vše	Sk. 75	Vše	Sk. 75	Vše	Vše	Sk. 75	Vše
2002	0	52 508	0	8 817	2 381	53 003	25 308	2 381	*140 373*
2007	0	42 093	0	10 110	2 602	55 185	25 845	2 602	*133 990*
2013	398	31 566	0	6 486	2 572	40 060	22 175	2 970	*101 258*
2014	362	31 154	0	6 145	2 639	40 393	21 960	3 001	*100 478*
2015	301	30 118	0	6 248	2 552	40 182	22 524	2 853	*99 994*
2016	299	29 286	0	6 005	2 565	40 831	22 410	2 864	*99 610*
2017	273	29 257	0	6 099	2 509	40 926	22 375	2 782	*99 739*
2018	333	29 428	0	5 916	2 559	41 550	22 336	2 892	*100 223*
změna 13-18 (%)	-16,3%	-6,8%	-	-8,8%	-0,5%	3,7%	0,7%	-2,6%	-1,0%

Do **oborů s výučním listem** z oblasti **pedagogiky a sociální péče** (jedná se o obor Pečovatelské služby) bylo v roce 2018 přijato 333 žáků, což odpovídá podílu 1,1 % nově přijatých žáků do učebních oborů. Počet i podíl nově přijatých žáků do oborů s výučním listem má od roku 2013 mírně kolísavou tendenci. Celkově počet nově přijatých žáků do pečovatelských oborů s výučním listem klesl za posledních 5 let o 16,3 %, jejich zastoupení mezi nově přijatými žáky v oborech s výučním listem se pak za stejné období snížilo z 1,3 na 1,1 %.

Do **pedagogických a sociálních oborů kategorie M** bylo v roce 2018 přijato přes 2,5 tisíc žáků, což představuje podíl 6,2 % z nově přijatých žáků v kategorii M. V období 2013 až 2018 se počet nově přijatých žáků do pedagogických maturitních oborů nepatrně snížil ve srovnání s mírným nárůstem počtu přijatých do maturitních oborů kategorie M celkově, proto jejich podíl v rámci kategorie M mírně klesl (v roce 2013 dosahoval 6,4 %, v roce 2018 dokonce 6,2 %).

Obr. 2.3 a 2.4: Vývoj počtu a podílu nově přijatých žáků v jednotlivých kategoriích *(denní forma)*

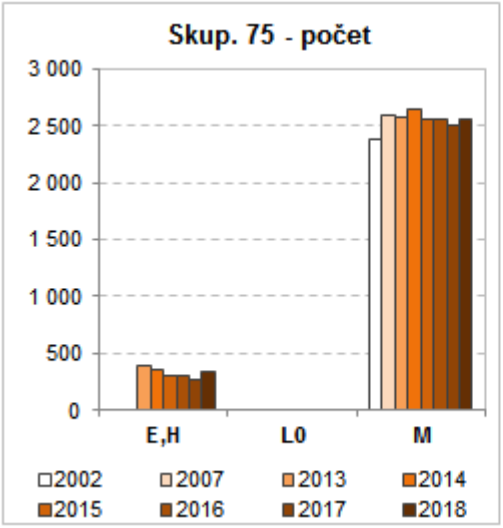

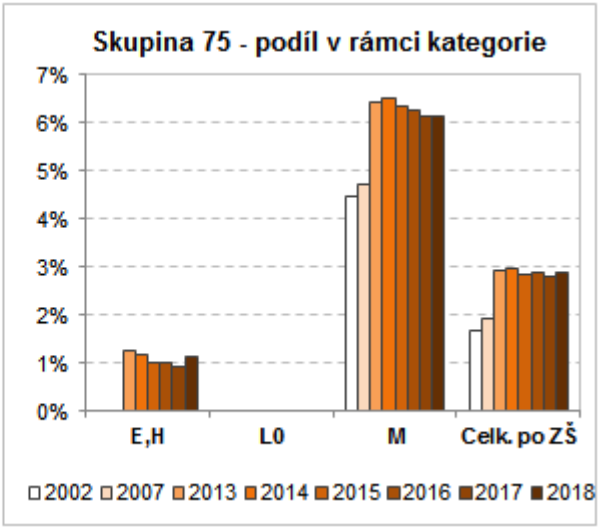

Na **vyšší odborné školy** bylo v roce 2018 přijato do pedagogických a sociálních oborů přes 2 tisíce žáků (45,5 % jich studuje v denní formě vzdělání). Pedagogické a sociální obory jsou mezi nově přijatými žáky na vyšších odborných školách zastoupeny v 19,9 % případů u denní formy vzdělání

a v 43,7 % u jiných forem vzdělání. Počet nově přijatých do pedagogických a sociálních oborů vyšších odborných škol v období 2013 až 2016 klesal, ale od roku 2017 již opětovně narůstá. Celkově za posledních 5 let jejich počet poklesl o 13,1 %, ale v menší míře než klesá zájem o obory vyšších odborných škol obecně (viz. tab. 2.5).

Tab. 2.5: Vývoj počtu nově přijatých žáků do oborů navazujících na SŠ podle kategorie vzdělání

Nově přijatí	Kat. L5				VOŠ			
	denní		jiná forma		denní		jiná forma	
Rok	Sk. 75	Vše	Sk. 75	Vše	Sk. 75	Vše	Sk. 75	Vše
2002	0	11 412	30	8 673	1 151	10 709	394	2 024
2007	0	11 406	31	11 005	1 167	8 786	629	3 189
2013	0	7 036	0	6 006	1 511	8 548	857	3 257
2014	0	6 296	0	4 861	1 378	7 876	854	2 998
2015	0	5 802	37	4 395	1 230	6 887	915	2 981
2016	0	5 444	38	4 418	995	5 990	852	2 694
2017	0	5 110	0	2 950	963	5 131	985	2 747
2018	0	4 857	0	2 438	936	4 703	1 122	2 568
2018 (%)	0,0%	-	0,0%	-	19,9%	-	43,7%	-

Pro zájemce o další informace týkající se struktury nově přijatých žáků do škol doporučujeme podívat se na stránku www.infoabsolvent.cz → do části **Absolventi a trh práce** → v záložce **Vzdělávání a volba oboru** pod nadpisem → **Počty žáků a absolventů** → **Oborová struktura žáků v SŠ a VOŠ**.

Vývoj počtu nově přijatých žáků najdete v publikaci:

VOJTĚCH, J., CHAMOUTOVÁ, D.: *Vývoj vzdělanostní a oborové struktury žáků a studentů ve středním a vyšším odborném vzdělávání v ČR a v krajích ČR a postavení mladých lidí na trhu práce ve srovnání se stavem v Evropské unii 2018/19. Praha: NÚV, 2019. 48 stran;*
dostupné na https://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-157.

2.3 Struktura nově přijatých žáků v krajích

Tabulka 2.6 obsahuje údaje o počtech nově přijatých žáků v oborech skupiny **75 Pedagogika, učitelství a sociální péče** v roce 2018, a to v krajském členění. Vzhledem k různé velikosti krajů je však potřebné pro vzájemné srovnávání mezi kraji využít spíše podíl nově přijatých žáků pedagogických a sociálních oborů na celkovém počtu nově přijatých žáků (obr. 2.5).

V roce 2018 bylo v České republice přijato do 1. ročníků středních škol (bez nástavbového studia) 2 892 žáků do pedagogických a sociálních oborů, což představuje **2,9 %** všech nově přijatých žáků. Téměř ve všech krajích dosahuje podíl nově přijatých žáků do těchto oborů po ZŠ alespoň 2 %, jen v **Hlavním městě Praze** se jedná o **1,7 %** a **v Jihočeském kraji** o **1,8 %** nově přijatých žáků. Naopak **v Ústeckém kraji** je po ukončení ZŠ do pedagogických a sociálních oborů přijato **až 5,1 %**.

Podíl nově přijatých do **pečovatelských oborů s výučním listem** (ze všech nově přijatých) je nejvyšší opět v Ústeckém kraji (0,7 %) a nejnižší v Hl. m. Praha (0,1 %) – odhlédneme-li od Karlovarského kraje, ve kterém nebyli přijati do učebních oborů žádní noví žáci. Do **maturitních pedagogických a sociálních oborů** (bez nástaveb) je nejvyšší podíl žáků přijat v Ústeckém kraji (4,4 %), na druhé straně v Jihočeském kraji je to jen 1,4 % žáků (kategorie M).

Obr. 2.5: Podíl nově přijatých žáků v dané kategorii a skupině oborů na celkovém počtu žáků nově přijatých do oborů navazujících na ZŠ v roce 2018 v krajích *(denní forma)*

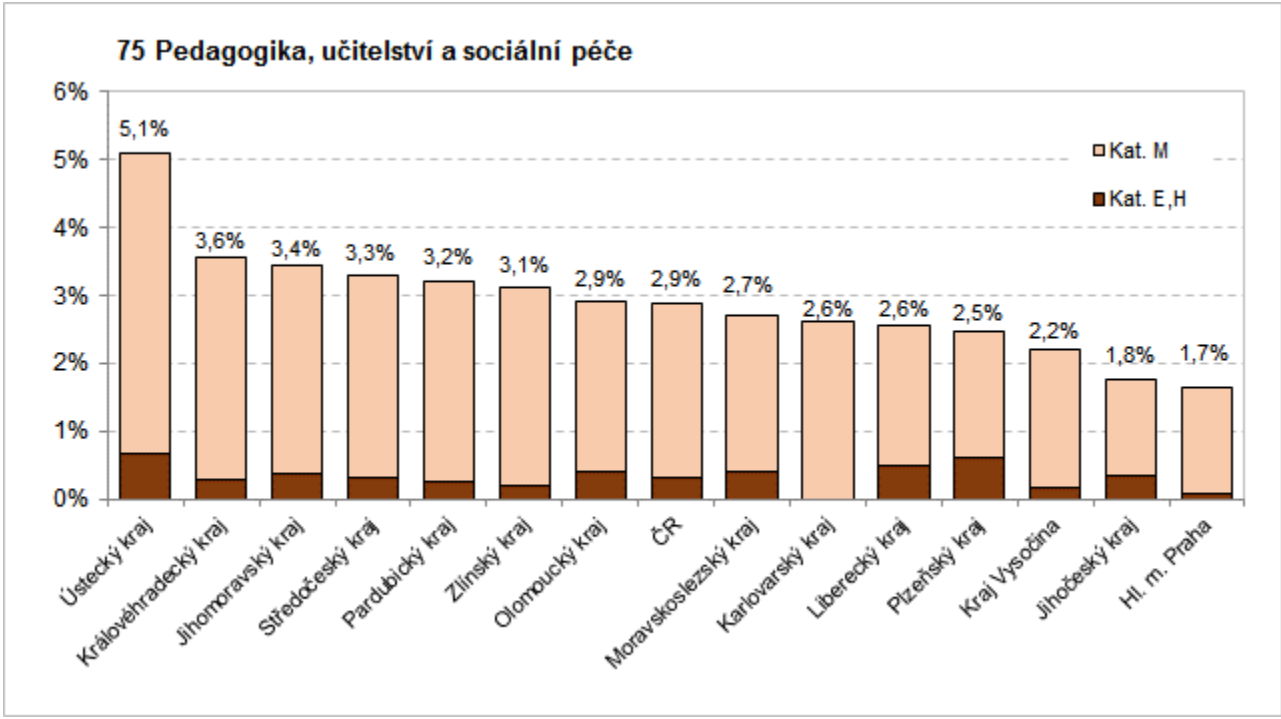

Tab. 2.6: Počet nově přijatých žáků podle kategorie vzdělání v roce 2018 v krajích *(denní forma)*

Kraj	Kat. E,H		Kat. L0		Kat. M		Kat. K	Celkem (po ZŠ)	
	Sk. 75	Vše	**Sk. 75**	Vše	**Sk. 75**	Vše		**Sk. 75**	Vše
Hl. m. Praha	11	2 534	0	766	228	6 780	4 199	239	14 428
Středočeský kraj	30	3 155	0	367	279	3 586	2 150	309	9 399
Jihočeský kraj	23	1 942	0	386	91	2 723	1 333	114	6 436
Plzeňský kraj	32	1 701	0	341	99	2 267	961	131	5 289
Karlovarský kraj	0	957	0	123	66	951	478	66	2 519
Ústecký kraj	54	3 019	0	341	362	3 354	1 351	416	8 164
Liberecký kraj	20	1 406	0	167	84	1 762	708	104	4 073
Královéhradecký kraj	15	1 529	0	222	176	2 350	1 192	191	5 349
Pardubický kraj	14	1 623	0	332	152	2 170	1 044	166	5 191
Kraj Vysočina	9	1 520	0	337	99	1 895	1 076	108	4 877
Jihomoravský kraj	40	3 049	0	762	331	4 154	2 721	371	10 810
Olomoucký kraj	26	1 967	0	433	158	2 515	1 321	184	6 342
Zlínský kraj	12	1 504	0	556	170	2 331	1 434	182	5 851
Moravskoslezský kraj	47	3 522	0	783	264	4 712	2 368	311	11 495
ČR	333	29 428	0	5 916	2 559	41 550	22 336	2 892	100 223

Každoroční krajský přehled vývoje počtu a podílu žáků a absolventů podle kategorie vzdělání je umístěn na webových stránkách www.nuv.cz → v části **Vzdělávání a trh práce** → pod odkazy Souhrn informací o všech krajích nebo Informace o jednotlivých krajích.

2.4 Přehled oborů vzdělání

Jak už bylo v předchozím textu několikrát zmíněno, velké změny se v posledních letech uskutečnily také v oblasti soustavy oborů vzdělání. Kurikulární reforma je spojena spíše s obsahovými proměnami přípravy a realizace vzdělávání, ovšem součástí těchto změn byla i **redukce počtu oborů vzdělání**. Nově vzniklé obory vzdělání jsou totiž šířeji koncipovány, aby umožnily absolventům širší uplatnitelnost, a dávají školám také možnost upravit si vzdělávací program o regionální prvek (promítnutí místních specifik trhu práce, požadavků zaměstnavatelů, provozních a technických podmínek školy apod.).

Kurikulární reforma probíhala několik let, kdy byly postupně během čtyř let vydávány nové rámcové vzdělávací programy a školy měly dvouletou lhůtu pro implementaci nových oborů do výuky prostřednictvím vytvoření vlastních školních vzdělávacích programů. Od roku 2012 už jsou všichni žáci přijímáni jen do nových oborů vzdělání.

Přehled oborů skupiny 75 Pedagogika, učitelství a sociální péče realizovaných ve školním roce 2018/19 na středních školách, včetně počtu žáků v jednotlivých ročnících najdete v tabulce 2.7.

Tab. 2.7: Přehled oborů vzdělání s počtem žáků a absolventů v roce 2018/19 v denní formě vzdělání

Kategorie a obor vzdělání			1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.	Absolventi	Nově přijatí
J	7541J01	Pečovatelské služby	42	22	0	0	25	35
J Celkem			**42**	**22**	**0**	**0**	**25**	**35**
E	7541E01	Pečovatelské služby	358	243	237	0	213	333
E Celkem			**358**	**243**	**237**	**0**	**213**	**333**
M	7531M01	Předšk.,mimošk.pedagog.	1 288	1 221	1 228	1 166	908	1 280
	7541M01	Sociální činnost	1 346	1 221	1 191	1 209	756	1 279
M Celkem			**2 634**	**2 442**	**2 419**	**2 375**	**1 664**	**2 559**

Následující tabulka 2.8 obsahuje přehled počtu oborů, do kterých byli přijati žáci do 1. ročníků. Je zde zřejmý trend redukce oborů vzdělání ve středním odborném vzdělávání.

Tab. 2.8: Vývoj počtu oborů vzdělání, do kterých byli v daném roce přijati žáci do 1. ročníku denního studia

Kategorie	75 Předškolní a mimoškolní pedagogika				Celkem			
	2002	2007	2012	2018	2002	2007	2012	2018
J			1	1	5	4	4	4
E			1	1	67	56	33	33
H					151	114	71	74
L0					49	48	28	29
L5					52	30	25	22
M	11	13	3	2	213	210	71	75
Celkem	11	13	5	4	532	458	228	233
Všechny					579	495	243	246

Pozn. Kategorie J je zde uvedena jen pro úplnost; s ohledem na její minoritní zastoupení není v dalším textu explicitně zmiňována.

Skupinu oborů **75 Pedagogika, učitelství a sociální péče** lze řadit mezi skupiny spíše s menším počtem oborů. V roce 2018 byli žáci přijati jen do 4 různých pedagogických a sociálních středoškolských oborů vzdělání (bez rozlišení kategorie), z toho je 1 obor bez výučního listu i maturity

(kategorie J), 1 obor s výučním listem (kategorie E) a 2 obory v klasických maturitních oborech (kategorie M). Přitom ještě v roce 2007 byli přijati žáci do 13 různých oborů skupiny 75 Pedagogika a sociální péče na úrovni středoškolského vzdělání.

Přehled oborů ze skupiny 75 Pedagogika a sociální činnost, realizovaných ve školním roce 2018/19 na středních školách, včetně počtu žáků v jednotlivých ročnících najdete v tabulce 2.7.

2.5 Přehled středních škol

S klesajícím počtem žáků bylo nutné optimalizovat také síť středních škol. Zatímco v roce 2002 přijalo žáky do 1. ročníků 1 571 středních škol, v roce 2018 byl celkový počet škol (s alespoň jedním přijatým žákem) 1 280, z toho 130 škol s obory zaměřenými na pedagogiku a sociální péči. **Počet škol, které přijímají žáky do maturitních oborů zaměřených na pedagogiku a sociální péči, má z dlouhodobějšího hlediska rostoucí charakter** (viz tab. 2.9). V roce 2018 byli žáci přijatí do pedagogických a sociálních oborů 4letých maturitních oborů na 89 různých středních školách, do učebního oboru Pečovatelské služby (kategorie E) na 42 různých středních školách a do oboru Pečovatelské služby (kategorie J) na 3 různých středních školách.

Podrobnější počty škol, které přijaly žáky do 1. ročníku oborů středních škol, a to v detailu, o jakou kategorii vzdělání se jednalo, jsou uvedeny v tabulkách 2.9 a 2.10 (ve druhé z nich v členění podle krajů).

***Tab. 2.9: Počet škol, které v daných letech přijaly ke studiu žáky** do oborů v denní formě vzdělání*

Rok	75 Pedagogika, učitelství a soc. péče							Celkem						
	Všechny	J	E	H	L0	M	L5	Všechny	J	E	H	L0	M	L5
2002	59	0	0	0	0	59	0	1 571	20	195	546	228	767	344
2007	68	0	0	0	0	68	0	1 444	15	162	474	259	807	331
2018	130	3	42	0	0	89	0	1 280	11	152	436	228	699	211

***Tab. 2.10: Počet škol, které v roce 2018 přijaly ke studiu žáky** do oborů v denní formě vzdělání*

Kraj	75 Pedagogika, učitelství a soc. péče							Celkem						
	Všechny	J	E	H	L0	M	L5	Všechny	J	E	H	L0	M	L5
Hl. m. Praha	13	2	1			10		185	5	12	33	23	92	19
Středočeský kraj	17	1	4			12		148	1	20	53	19	76	24
Jihočeský kraj	5		3			2		90		10	33	13	48	16
Plzeňský kraj	8		3			5		55		8	21	14	32	12
Karlovarský kraj	2					2		31		4	13	7	18	3
Ústecký kraj	17		7			11		95		22	37	20	53	14
Liberecký kraj	5		2			4		48	1	6	14	6	34	9
Královéhradecký kraj	11		3			8		72	1	8	24	12	44	8
Pardubický kraj	6		2			4		74		4	32	17	38	12
Kraj Vysočina	6		1			5		64		7	27	11	35	12
Jihomoravský kraj	13		4			10		124	2	13	41	24	68	25
Olomoucký kraj	7		4			3		93		13	30	18	45	18
Zlínský kraj	8		3			5		66		10	31	19	39	15
Moravskoslezský kraj	12		5			8		135	1	15	47	25	77	24
ČR	130	3	42			89		1 280	11	152	436	228	699	211

Více informací k dané problematice uvádí publikace:

VOJTĚCH, J., CHAMOUTOVÁ, D., CHOMOVÁ, P.: *Analýza realizované vzdělávací nabídky středních škol.* Praha: NÚOV, 2017. 51 stran, dostupná na http://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-143.

3. Nezaměstnanost absolventů škol na trhu práce

Nezaměstnanost absolventů škol patří k důležitým ukazatelům, které názorně vypovídají o uplatnitelnosti absolventů škol, ale také o zájmu a potřebách zaměstnavatelů. Tento ukazatel umožňuje srovnávat situaci absolventů jak v čase, tak i mezi jednotlivými druhy vzdělání. Míra nezaměstnanosti absolventů škol vyjadřuje, kolik procent absolventů zůstalo bez zaměstnání a přihlásilo se do evidence na úřadu práce. Uváděné hodnoty vycházejí z poměru počtu absolventů v ukončeném školním roce a počtu evidovaných nezaměstnaných z nich. Míra nezaměstnanosti absolventů se vztahuje k datu 30. dubna daného roku.

3.1 Nezaměstnanost absolventů škol podle kategorie vzdělání

Míra nezaměstnanosti absolventů je velmi citlivá na ekonomický vývoj. V letech 2003–2008 se vlivem příznivé hospodářské situace nezaměstnanost absolventů snížila na minimální hodnoty. Mezi lety 2008 a 2010 se míra nezaměstnanosti absolventů začala vlivem ekonomické krize zvyšovat, aby v následujících dvou letech 2011–2012 zase postupně klesala. Nepříznivý vývoj ekonomiky, který vyústil v druhou hospodářskou recesi, kdy šest čtvrtletí po sobě ekonomika klesala, způsobil opětovné zvýšení **míry nezaměstnanosti absolventů škol v dubnu 2013** na nové **maximum. V roce 2014 se však situace na trhu práce stabilizovala,** ekonomika začala růst. Od ledna 2015 dochází k posunutí celého cyklu k nižším hodnotám, v dalších letech se situace absolventů přicházejících na trh práce výrazně zlepšovala. Vývojová křivka však již naznačuje ukončení trendu poklesu. **Několikaletý pokles v míře nezaměstnanosti se zastavuje** a v některých kategoriích vzdělání dochází mezi roky 2018 a 2019 k malému nárůstu.

Nejvyšší míra nezaměstnanosti byla v roce 2019 zaznamenána tradičně u absolventů s výučním listem (kategorie E, 7,7 %, kategorie H, 3,7 %) a u absolventů nástavbového vzdělání (kategorie L5; 4,5 %), nicméně ve srovnání s předchozím rokem došlo u těchto kategorií k mírnému poklesu. **Nejnižší hodnoty nezaměstnanosti** pak vykazují absolventi oborů s maturitou bez odborného výcviku (kategorie M; 3,8 %) a vyšších odborných škol (kategorie N; 1,9 %), zde se míra nezaměstnanosti absolventů mírně zvýšila ve srovnání s rokem 2019. Nezaměstnanost absolventů maturitních oborů s odborným výcvikem (kategorie L0) dosáhla v roce 2019 hodnoty 4,7 % (nepatrně se zvýšila ve srovnání s předchozím rokem) a převyšuje míru nezaměstnanosti maturantů ostatních čtyřletých oborů, ale i vyučených kategorie H. Míra nezaměstnanosti absolventů nástavbového studia po vyučení je už tradičně vyšší než u vyučených a v roce 2019 činila 4,5 %.

Skupina oborů 75 Pedagogika, učitelství a sociální péče

Absolventi pedagogických a sociálních oborů vykazují dlouhodobě podprůměrné hodnoty nezaměstnanosti ve všech kategoriích vzdělání. Vývoj nezaměstnanosti absolventů škol za posledních 6 let v jednotlivých kategoriích a skupině oborů 75 Pedagogika, učitelství a sociální péče je znázorněn v grafech na obrázcích 3.1 až 3.3.

Tab. 3.1: Nezaměstnanost absolventů škol podle kategorie v letech 2016–2019

Kat.	Rok	Skup. 75 Pedagogika, učitelství a soc. péče			Celkem
		Počet absolventů	Počet nezam. abs.	Míra nezaměstnanosti abs.	Míra nezaměstnanosti abs.
E	2016	242	39	16,1%	16,0%
	2017	239	29	12,1%	12,9%
	2018	256	21	8,2%	8,7%
	2019	213	12	**5,6%**	**7,7%**
M	2016	1742	104	6,0%	7,5%
	2017	1661	68	4,1%	5,2%
	2018	1681	37	2,2%	3,7%
	2019	1664	46	**2,8%**	**3,8%**
N	2016	777	19	2,4%	5,2%
	2017	811	12	1,5%	2,9%
	2018	714	8	1,1%	1,8%
	2019	602	8	**1,3%**	**1,9%**

Vývoj nezaměstnanosti absolventů škol za posledních 6 let v jednotlivých kategoriích a skupině oborů 75 Pedagogika, učitelství a sociální péče je znázorněn v grafech na obrázcích 3.1 až 3.3.

Obr. 3.1: Míra nezaměstnanosti absolventů s výučním listem v letech 2013–2019

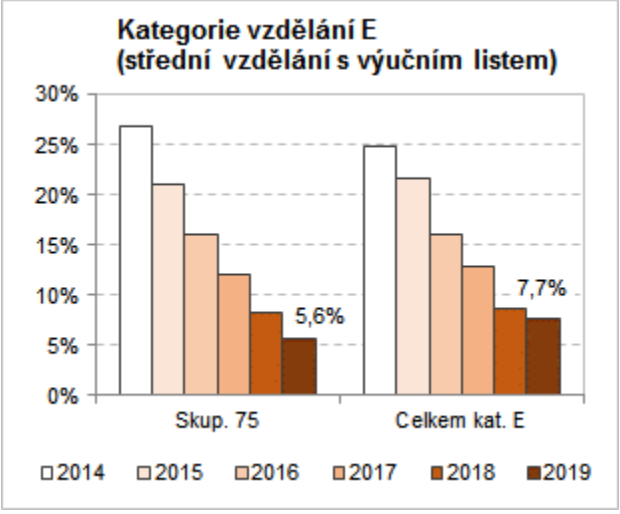

Míra nezaměstnanosti absolventů **učebního pečovatelského oboru kategorie E** je v roce 2019 **podprůměrná**. Míra nezaměstnanosti absolventů kategorie vzdělání E dosahovala 7,7 %, ve skupině oborů 75 pak 5,6 %. V předchozích dvou letech 2017 a 2016 byla míra nezaměstnanosti absolventů oborů Pečovatelské služby kategorie E pouze mírně podprůměrná.

Obr. 3.2: Míra nezaměstnanosti absolventů 4letých oborů s maturitou v letech 2013–2019

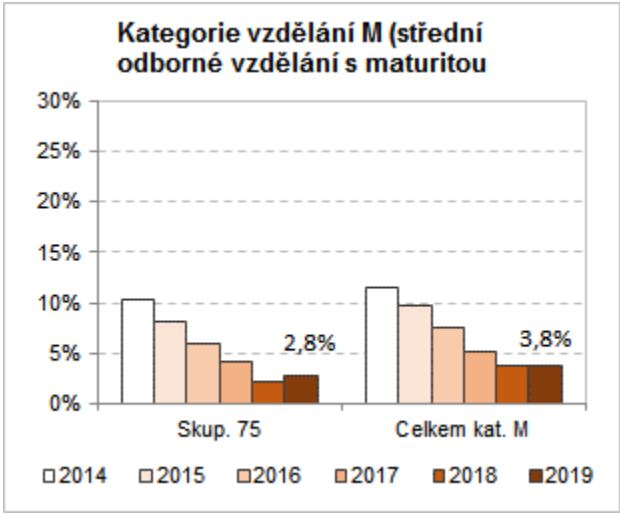

Také míra nezaměstnanosti absolventů **maturitních oborů zaměřených na pedagogiku a sociální péči kategorie M** se jeví dlouhodobě v rámci kategorie **jako podprůměrná**. Vývojové trendy nezaměstnanosti těchto absolventů maturitních oborů pak kopírují vývoj nezaměstnanosti maturantů obecně. V roce 2016 míra nezaměstnanosti maturantů kategorie M činila 7,5 %, v pedagogice a sociální péči pak 6,0 %. Do roku 2018 se míra nezaměstnanosti v této kategorii M celkově i u pedagogických a sociálních oborů snižovala. Nárůst lze sledovat mezi rokem 2018 a 2019 (celkově v kategorii M o 0,1 p. b., ve skupině oborů 75 kategorii M o 0,6 p. b.). V roce 2019 pak dosahuje míra nezaměstnanosti absolventů pedagogických a sociálních oborů **2,8 %** (v kategorii M celkem dosáhla přitom nezaměstnanost absolventů 3,8 %).

Obr. 3.3: Míra nezaměstnanosti absolventů vyššího odborného vzdělání v letech 2013–2019

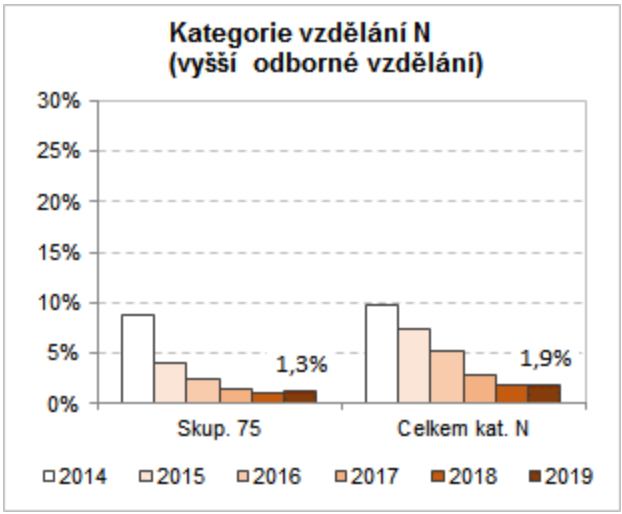

Podprůměrnou nezaměstnanost absolventů škol v rámci kategorie vykazují také absolventi **pedagogických a sociálních oborů vyšších odborných škol**. U těchto absolventů vyšších odborných škol se v roce 2019 nezaměstnanost pohybovala na úrovni **1,3 %**, tedy na podprůměrné hodnotě míry nezaměstnanosti absolventů vyššího odborného vzdělání celkem (1,9 %). Nezaměstnanost absolventů pedagogických a sociálních oborů vyšších odborných škol také kopíruje trendy a časový vývoj nezaměstnanosti absolventů škol obecně.

Pro další informace, souhrny i metodologii k tématu nezaměstnanosti absolventů škol doporučujeme podívat se na stránky www.infoabsolvent.cz → do části **Absolventi a trh práce** → v záložce **Nezaměstnanost** pod nadpisem → **Nezaměstnanost absolventů škol**. Najdete zde informace o nezaměstnanosti absolventů škol podle jednotlivých kategorií i skupin oborů vzdělání, včetně jejich porovnání.

Informace v této kapitole vycházejí z publikací:

Vojtěch, J.: *Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním – 2019*. Praha: NÚV, 2019. 41 stran;
dostupné na https://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-162.

3.2 Nezaměstnanost absolventů škol podle oboru vzdělání

V tabulce 3.2 jsou uvedeny míry nezaměstnanosti absolventů škol v roce 2017 a 2019 podle jednotlivých oborů vzdělání.

Tab. 3.2: Míra nezaměstnanosti absolventů škol podle oborů v letech 2017 a 2019

Obor	Název oboru	2017			2019		
		ABS	NZ	MIRA NZ	ABS	NZ	MIRA NZ
7541E01	Pečovatelské služby	239	29	12,1%	213	12	5,6%
7531M01	Předšk., mimošk.pedagogika	839	17	2,0%	908	8	0,9%
7541M01	Sociální činnost	822	51	6,2%	756	38	5,0%

Pozn.: ABS – počet absolventů v předchozím školním roce; NZ – počet evidovaných nezaměstnaných absolventů; MIRA NZ – míra nezaměstnanosti absolventů škol k 30. dubnu. Některé obory však vykazují malé množství absolventů, v takových případech může být míra jejich nezaměstnanosti nevypovídající.

Na úrovni střední školy existují pouze dva maturitní obory ze skupiny 75 Pedagogika a sociální péče. **Absolventi oboru Předškolní a mimoškolní pedagogika přitom dosahují velice nízkých hodnot nezaměstnanosti, absolventi oboru Sociální činnost dosahují naopak nadprůměrné míry nezaměstnanosti** (průměrná hodnota míry nezaměstnanosti absolventů kategorie M je 3,8 %). Pro srovnání je zde uvedena také míra nezaměstnanosti absolventů učebního oboru **Pečovatelské služby**, která v roce 2019 činila **5,6 %**, nezaměstnanost absolventů učebních oborů přitom obecně dosahovala na hodnotu 7,7 %.

Nezaměstnanost absolventů škol podle jednotlivých oborů si můžete vyhledat také na webové stránce http://www.infoabsolvent.cz/Temata/ClanekAbsolventi/5-1-02.

3.3 Nezaměstnanost absolventů škol v krajích

Národní ústav pro vzdělávání každoročně zpracovává reporty o nezaměstnanosti absolventů škol pro jednotlivé kraje. Pro každý kraj se zpracovává dlouhodobější vývoj nezaměstnanosti absolventů podle kategorií, včetně srovnání se situací v České republice. Nechybí ani aktuální míry nezaměstnanosti absolventů v kraji v členění podle skupin oborů vzdělání. Kromě toho je k dispozici také zpráva za Českou republiku, v níž se hodnoty nezaměstnanosti absolventů v krajích navzájem porovnávají. Tyto materiály jsou veřejně dostupné na webových stránkách www.nuv.cz → v části TÉMATA pod nadpisem Vzdělávání a trh práce a následně Analýzy a data NÚV→ pod odkazem Souhrn informací o všech krajích - struktura zaměstnanosti, nově přijatí žáci a absolventi, nezaměstnanost absolventů. Případně lze využít odkaz Informace o jednotlivých krajích.

4. Přechod absolventů škol na vysoké a vyšší odborné školy

Absolventi středních škol, kteří získají maturitní vzdělání, mohou dále pokračovat v terciárním studiu, a to na vyšších odborných či vysokých školách. Jaký podíl absolventů se však do dalšího studia hlásí a kolik je jich přijato? Tyto informace je možné získat z vysokoškolských matrik. V následující kapitole se údaje vztahují pouze k uchazečům, kteří se hlásí ke studiu na vyšší odborné a vysoké školy bezprostředně po ukončení střední školy.

4.1 Přihlašování absolventů s maturitou na vyšší odborné a vysoké školy

S rostoucími kapacitami vysokých škol v minulých letech narůstaly i počty přihlášených a přijatých absolventů oborů středních škol (včetně nástavbového vzdělávání). Počet uchazečů o terciární

vzdělávání narůstal, a to až do roku 2010/11, kdy dosáhl 161 tisíc. Od roku 2011/12 pak v důsledku poklesu demografické křivky a postupného snižování zájmu uchazečů z řad odložené poptávky postupně klesá jak počet přihlášených ke studiu do terciárního vzdělávání, tak počet přijatých.

Přestože došlo k absolutnímu poklesu **počtu absolventů hlásících se na vysoké a vyšší odborné školy**, podíl přihlášených ke studiu na vysoké školy z řad absolventů středních škol v letech 2014/15-2016/17 narůstal (ze 79,1 na 80,4 %) a v roce 2017/18 jsme zaznamenali pokles na 78,8 %. Na vyšších odborných školách je však situace jiná – podíl absolventů středních škol přihlášených ke studiu poklesl z 9,0 % v roce 2014/15 na 6,6 % v roce 2017/18.

Nejčastěji se ke studiu na vyšší odborné či vysoké školy hlásí maturanti z gymnázií (téměř všichni) a lyceí (91 %), pak absolventi z klasických maturitních oborů kategorie M (75 %), následují absolventi oborů s maturitou a odborným výcvikem (kategorie L0; 37 %) a nástavbových oborů (33 %). Při přijímacím řízení jsou absolventi středoškolského studia úspěšní v různé míře, jejich úspěšnost se podle typů a druhů oborů středních škol pohybuje od 93 % v případě gymnázií až do 66 % v případě absolventů nástavbového studia. Obecně platí, že absolventi středoškolských oborů všeobecného charakteru a méně odborně zaměřených oborů jsou při přijímacím řízení úspěšnější, a to zejména při přijímacím řízení ke studiu na vysokých školách.

V přijímacím řízení ke studiu na vysokých školách souvisí úspěšnost absolventů s poskytovanou úrovní připravenosti pro terciární studium. Proto jsou nejúspěšnější absolventi gymnázií a lyceí. Následuje odstupňovaně úspěšnost absolventů maturitních oborů kategorie M a oborů s odborným výcvikem (kategorie L0), v případě absolventů oborů nástavbového studia je úspěšnost nižší.

Při přijímacím řízení ke studiu na vyšší odborné školy je úspěšnost absolventů všech kategorií vzdělávání na středních školách vyšší než na školy vysoké. To je dáno zejména skutečností, že vyšší odborné školy nekladou na uchazeče o studium tak vysoké nároky a vzhledem ke školnému je volba absolventů uvážlivější.

Ke studiu do terciárního vzdělávání se hlásilo v roce 2017/18 celkem 80 % absolventů pedagogických oborů středních škol – po tříleté stagnaci tohoto podílu na úrovni 85 % tak došlo k poklesu podílu o 5 procentních bodů. Ke studiu **na vyšší odborné škole se hlásí 19 % absolventů** těchto oborů a **73 % se hlásí ke studiu na vysoké škole**, což je nejméně od roku 2014/15. Asi 12 % absolventů podává přihlášky ke studiu jak na vysokou, tak na vyšší odbornou školu.[4]

Uchazeči o studium z řad absolventů pedagogických a sociálních oborů jsou při přijímacím řízení relativně méně úspěšní, ke studiu na vysoké školy je přijato 61 % uchazečů a ke studiu na vyšší odborné škole 94 % z těch, kteří se dostaví k přijímacímu řízení. Nižší úspěšnost je dána zejména strukturou oborů, k jejichž studiu se uchazeči hlásí, jde zejména obory pedagogiky a učitelství a další obory společenských věd, kde je úspěšnost uchazečů celkově nižší.

Celkem je ke studiu v terciárním vzdělávání **přijato 59 % absolventů oborů pedagogika, učitelství a sociální péče** středních škol kategorie M, Ke studiu na **vyšší odborné škole** odchází bezprostředně po ukončení střední školy **18 %** absolventů pedagogických oborů (jejich podíl klesá) a k **vysokoškolskému studiu 45 %** (jejich podíl narůstá).

---

[4] Někteří absolventi se hlásili na vyšší odborné školy i na vysoké školy. Proto součet absolventů hlásících se do terciárního studia neodpovídá pouhému součtu absolventů hlásících se zvlášť na VOŠ a absolventů hlásících se na VŠ.

Obr. 4.1: Podíl přihlášených a přijatých absolventů SŠ hlásících se na vysoké školy a na vyšší odborné školy

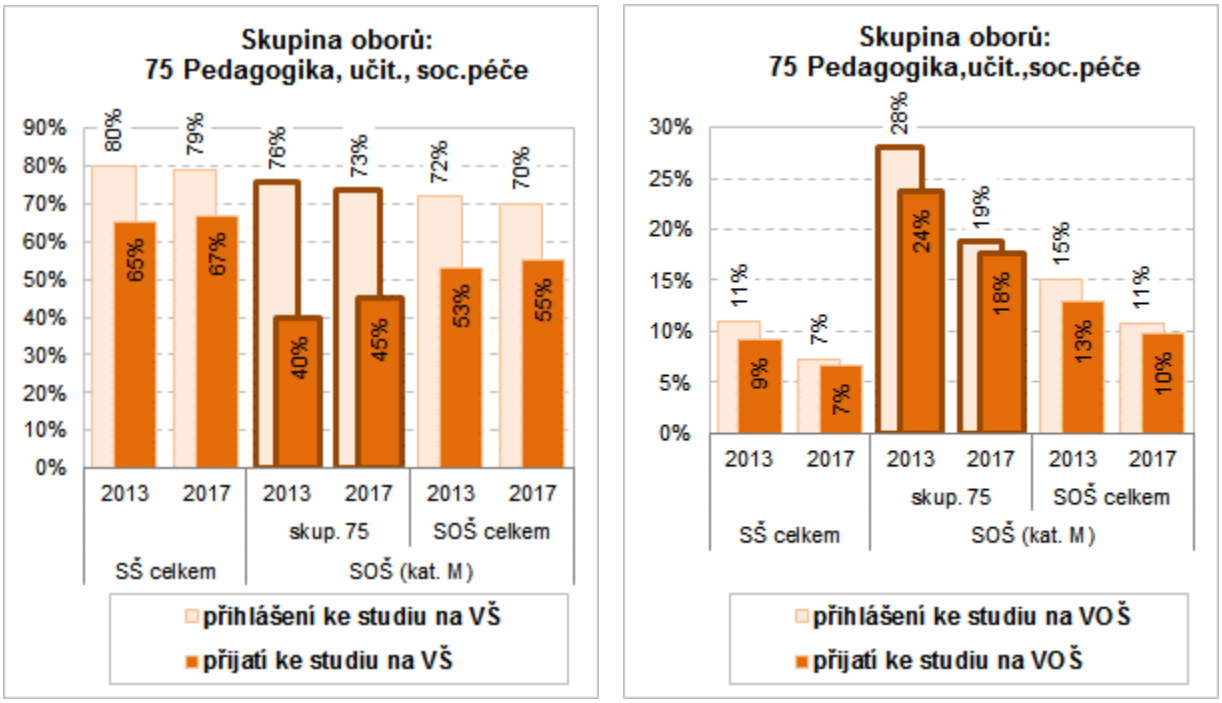

Uchazeči z řad absolventů pedagogických a sociálních oborů kategorie M si při vstupu do terciárního vzdělávání vybírají zejména studium v oborech obdobného zaměření, tedy **v oborech pedagogiky, učitelství a sociální péče**, kam se hlásí 71 % těch, kteří se ucházejí o studium na vysoké škole a dostaví se k přijímacímu řízení. Dalšími obory, kam se tito uchazeči přihlašují ve větší míře, jsou obory sociálních věd, zdravotnictví a psychologie (uchazeči hlásící se na obory psychologie ale vykazují velmi nízkou úspěšnost při přijímacím řízení, přijata jsou pouze 2 % z nich). Strukturu přijatých uchazečů tvoří z 60,1 % přijatí do pedagogických a sociálních oborů, 11,1 % do oborů sociálních věd a 7,2 % do zdravotnických oborů. Pokud se absolventi těchto oborů hlásí ke studiu na vyšší odborné školy, v naprosté většině projevují zájem o obor stejného zaměření jako na střední škole. Téměř 80 % uchazečů je přijato do některého z oborů skupiny 75, další část uchazečů do oborů z oblasti zdravotnictví (14,3 %) a práva a právní činnosti (3,5 %, viz tab. 4.1).

Tab. 4.1: Nejčastější obory, do kterých jsou maturanti skupiny oborů Pedagogika, učitelství a sociální práce přijati

Do jakých oborů vzdělání jsou absolventi nejčastěji přijati?		75 Pedagogika,učit.,soc.p. kat. M	
		2013	2017
Přechod na VŠ	75 Pedagogika,učit.,soc.péče	62,5% (1.)	60,1% (1.)
	67 Sociální vědy	8,0% (4.)	11,1% (2.)
	53 Zdravotnictví	8,3% (3.)	7,2% (3.)
Přechod na VOŠ	75 Pedagogika,učit.,soc.péče	82,4% (1.)	79,1% (1.)
	53 Zdravotnictví	6,7% (2.)	14,3% (2.)
	68 Právo,právní činnost	5,2% (3.)	3,5% (3.)

Další informace, souhrny i metodologie k tématu přechodu absolventů škol do terciárního vzdělávání a jejich neúspěšnosti studia na vysokých školách jsou uvedeny na www.infoabsolvent.cz v sekci **Absolventi a trh práce** → v záložce **Vzdělávání a volba oboru** → v podkapitole **Přechod absolventů SŠ do terciéru**. Najdete zde porovnání úspěšnosti absolventů při přechodu na vyšší odborné a vysoké školy mezi jednotlivými skupinami oborů vzdělání, a to i podle kategorie vzdělání.

Informace v této kapitole vycházejí z publikací:

VOJTĚCH, J., KLEŇHA, D.: *Přechod absolventů středních škol do terciárního vzdělávání – 2017/18*. Praha: NÚV, 2018. 58 stran,
dostupné na http://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-152.

PIKÁLKOVÁ, S., VOJTĚCH, J., KLEŇHA, D.: *Úspěšnost absolventů středních škol ve vysokoškolském studiu, předčasné odchody ze vzdělávání – 2014*. Praha: NÚV, 2014. 58 stran,
dostupné na http://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-95.

5. Shoda vzdělání a zaměstnání u absolventů

V této kapitole se podíváme na strukturu zaměstnanosti absolventů podle profesního členění. **Pojem absolvent zde přitom bude představovat mladého člověka ve věku 20 až 24 let.** Analyzované údaje vycházejí z Výběrového šetření pracovních sil prováděného Českým statistickým úřadem. Na základě odborného porovnání dosaženého vzdělání a vykonávaného zaměstnání lze z těchto dat získat také strukturu zaměstnanosti absolventů podle toho, jak moc se jejich vzdělání blíží vykonávanému zaměstnání – jedná se o určení tzv. shody mezi vzděláním a vykonávaným zaměstnáním.

5.1 Zaměstnanost mladých absolventů podle seskupení povolání

V roce 2016 bylo zaměstnáno ve věku 20 – 24 let celkem 197 tisíc absolventů středního odborného vzdělání, z nich téměř 6 tisíc tvořili absolventi pedagogických a sociálních oborů středního vzdělání s maturitní zkouškou. To znamená, že mezi zaměstnanými absolventy s maturitním vzděláním ve věku 20 – 24 let tvořili 5,6 % ti, co absolvovali některý z oborů vzdělání skupiny **75 Pedagogika, učitelství a sociální péče**. Mezi lety 2013 a 2016 došlo celkově ke snížení počtu zaměstnaných absolventů s maturitním vzděláním (ve věku 20 – 24 let) z téměř 140 tis v roce 2013 až na 98 tis v roce 2016 (pokles o téměř 30 %). Pokles počtu zaměstnaných absolventů maturitních pedagogických a sociálních oborů vzdělání byl mírnější (ve sledovaném období jejich počet klesl pouze o 11,5 %).

Tab. 5.1: Počet pracujících absolventů s vyučením a maturitou ve věku 20–24 let

Absolventi 20-24 let	Vyučení		Maturanti		Vyučení + maturanti	
	Skup. 53	Celkem	**Skup. 53**	Celkem	**Skup. 53**	Celkem
2013	0	101 047	6 251	139 557	6 251	240 604
2016	448	98 904	5 534	98 151	5 982	197 055
rozdíl	448	-2 143	-717	-41 406	-268	-43 549
změna (%)	-	**-2,1%**	**-11,5%**	**-29,7%**	**-4,3%**	**-18,1%**

Obr. 5.1: Struktura pracujících absolventů s maturitou ve věku 20–24 let z hlediska profesního členění

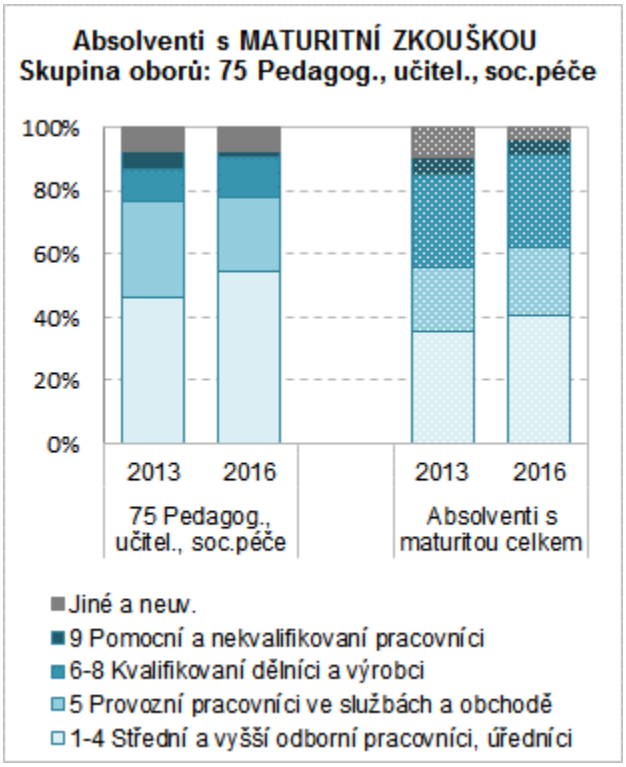

Absolventi oborů zaměřených na pedagogiku a sociální péči s maturitní zkouškou nejčastěji pracují ve skupinách profesí **Střední a vyšší odborní pracovníci, úředníci** (54,2 %). Další část (23,6 %) pracuje jako **Provozní pracovníci ve službách a obchodě**. Uplatnění více než tří čtvrtin absolventů pedagogických a sociálních oborů s maturitní zkouškou tedy odpovídá charakteru jejich vzdělání. Ve srovnání s rokem 2013 se zvýšil podíl těchto absolventů pracujících jako Střední a vyšší odborní pracovníci, úředníci, a naopak se snížil počet pracujících jako Provozní pracovníci ve službách a obchodě.

Počet pracujících vyučených absolventů (ve věku 20 – 24 let) v oborech sociální péče je nízký. Z tohoto důvodu nebyly u této skupiny absolventů zjišťovány podrobnosti o shodě mezi jejich dosaženým vzděláním a vykonávaným zaměstnáním.

5.2 Shoda získaného vzdělání a vykonávaného zaměstnání

Na základě dosaženého vzdělání a vykonávaného zaměstnání došlo k rozdělení zaměstnaných do čtyř skupin – úplná shoda, částečná shoda, dílčí neshoda a hrubá neshoda. Pro posouzení toho, jaký podíl zaměstnaných absolventů pracuje zcela mimo svůj obor, je vypovídající právě hodnota hrubé neshody.

Vyučení celkem (bez věkového rozlišení) v roce 2016 dosahují poměrně vysokých hodnot úplné shody (46 %), u absolventů ve věku 20–24 let je to téměř 49 %. Na druhou stranu je vysoký také podíl těch, kteří pracují v hrubé neshodě se svým získaným vzděláním (40 %, u absolventů 38 %).

Vzhledem k tomu, že ve skupině 75 Pedagogika, učitelství a sociální péče nejsou k situaci mladých absolventů ve věku 20 - 24 let k dispozici potřebná data, je možné zde hodnotit pouze situaci vyučených v této skupině oborů celkem, bez rozlišení věku. Ti vykazují vysokou míru hrubé neshody – až 67,6 % z nich pracuje na pozicích, které jsou v hrubé neshodě s jejich vzděláním (hodnocení může být ovlivněno zdrojovými daty, které v detailnějších členěních nemusí být zcela vypovídající).

Obr. 5.2 a 5.3: Shoda získaného vzdělání a vykonávaného zaměstnání – struktura absolventů (2016)

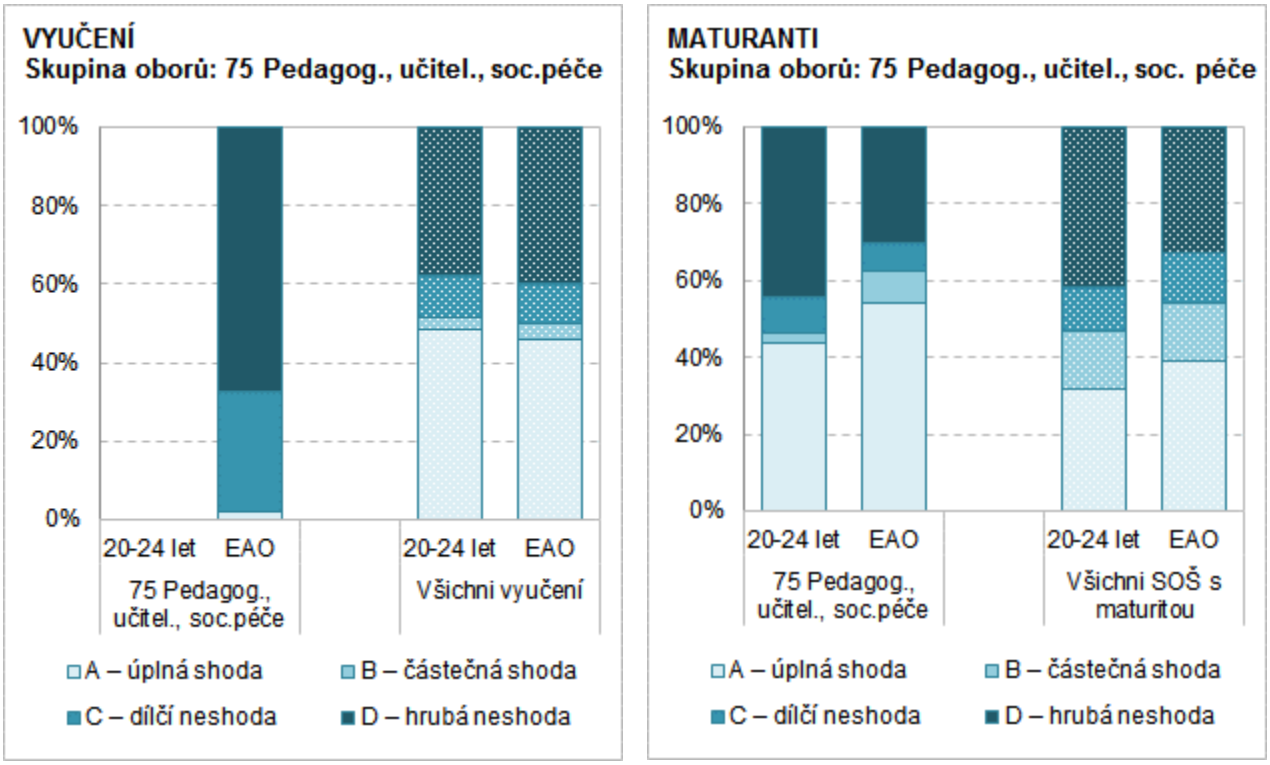

Pozn.: EAO = ekonomicky aktivní obyvatelstvo; bližší označení kategorií A – úplná shoda, B – částečná shoda, C – dílčí neshoda, D – hrubá neshoda lze najít v níže uvedených odkazech.

Na **maturitní úrovni** se shoda mezi získaným vzděláním a vykonávaným zaměstnáním posuzuje obtížněji, protože klasické maturitní vzdělávání nesměřuje tak jednoznačně k uplatnění v konkrétních skupinách profesí, a tudíž jsou hranice pro určování shody volnější. Proto mezi maturanty na trhu práce najdeme více zastoupeny také ty, kteří pracují v částečně shodě či dílčí neshodě s vystudovaným oborem vzdělání, než je tomu u vyučených.

Ve skupině oborů **75 Pedagogika, učitelství a sociální péče** dosahuje podíl **maturantů** (všech, bez věkového rozlišení), kteří pracují **v úplné nebo částečné shodě** s vystudovaným oborem, celkem 62,5 % (z toho 54,1 % v úplné shodě), naopak 30,4 % jich pracuje v hrubé neshodě se svým vzděláním. **Absolventi pedagogických a sociálních oborů vzdělání s maturitou** (ve věku 20 – 24 let) pracují **v úplné nebo částečné shodě** se získaným vzděláním v menší míře, pouze ve **46,3 %** případů. Konkrétněji 43,8 % těchto absolventů pracuje v úplné shodě se svým vzděláním a 2,5 % v částečné shodě, další 9,3 % z nich je pak zaměstnáno alespoň v dílčí neshodě mezi vzděláním a zaměstnáním a **zcela mimo svůj obor** pracuje **téměř 44,4 %** těchto **absolventů**.

Tab. 5.2: Podíl absolventů, jejichž zaměstnání je zcela odlišné od získaného vzdělání

% hrubá neshoda	Vyučení (20-24 let)		Maturanti (20-24 let)	
	Skup. 75	**Všichni vyučení**	Skup. 75	**Všichni maturanti**
2013	-	33,8%	36,4%	41,3%
2016	-	**37,9%**	**44,4%**	**41,5%**

Další informace, souhrny i metodologii k tématu shody mezi získaným vzděláním a vykonávaným zaměstnáním jsou uvedeny na www.infoabsolvent.cz v sekci **Absolventi a trh práce** → v záložce **Využití vzdělání** → v podkapitole **Shoda vzdělání a zaměstnání**. Najdete zde porovnání shody mezi jednotlivými skupinami oborů vzdělání, a to pro kategorie zaměstnaných absolventů **ve věku 20–29 let** – zvlášť pro vyučené a pro maturanty.

Informace v této kapitole vycházejí z publikací:

DOLEŽALOVÁ, G.: *Shoda dosaženého vzdělání a vykonávaného zaměstnání – 2013*. Praha: NÚV, 2014. 40 stran, http://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-99 a

DOLEŽALOVÁ, G.: *Shoda dosaženého vzdělání a vykonávaného zaměstnání – 2016*. Praha: NÚV, 2017. 40 stran, http://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-144.

6. Pohled absolventů škol na své uplatnění v oboru

Předchozí kapitola se věnovala posouzení shody mezi získaným vzděláním a vykonávaným zaměstnáním, které vycházelo z odborného porovnání údajů o vzdělání a o vykonávané profesi mezi zaměstnanými osobami. Teď se na podobnou problematiku podíváme z pohledu absolventů. Představíme si totiž některé výsledky dotazníkového šetření mezi žáky posledních ročníků středních odborných škol.

Dotazování se zaměřilo na otázky, jak si žáci vybírali svůj obor a jak byli s volbou oboru spokojeni. Dále zjišťovalo celkové hodnocení získaného vzdělání i kompetencí, silné a slabé stránky přípravy a rovněž i další studijní a pracovní záměry budoucích absolventů zejména v tom, zda se chtějí uplatnit ve svém oboru. Vzhledem k tomu, že poměrně vysoký podíl absolventů odchází pracovat mimo svůj obor, byla zjišťována i aktuální situace v oborech osobních a provozních služeb a specifické důvody, které vedou k odchodu absolventů z tohoto oboru.

Prezentované výsledky vycházejí z dotazníkového šetření žáků posledních ročníků středních odborných škol, které bylo realizováno v průběhu roku 2015 v Národním ústavu pro vzdělávání. Zjištění ukazuje situaci mladých lidí v závěru studia na střední škole, tedy v období těsně před vstupem na trh práce nebo do terciárního vzdělávání.[5]

[5] *Výběr vzorku byl proveden jako stratifikovaný, a to z hlediska kategorie vzdělání i skupin oborů, a do průzkumu se zapojily celkově téměř 3 tisíce žáků posledních ročníků učebních i maturitních oborů, z toho 172 žáků pedagogických či sociálních oborů.*

6.1 Pedagogika, učitelství a sociální péče – MATURITNÍ OBORY

Motivace k volbě oboru

Dominantním důvodem pro volbu oboru je zájem o obor (86 % oproti 82 % v průměru), dále část žáků očekávala snadné uplatnění na trhu práce, tento podíl je ovšem nižší než průměr (56 % oproti 69 % v průměru). Blízkost školy ovlivnila 48 % žáků (oproti 55 % v průměru). Přibližně 31 % vzalo v úvahu předpokládaný zájem zaměstnavatelů v regionu (oproti 42 % v průměru). Finanční ohodnocení nepředstavovalo pro žáky příliš výraznou motivaci (uvádí jej jen 26 % oproti 61 % v průměru).

Obr. 6.1: Důvody volby oboru (v % kladných odpovědí)

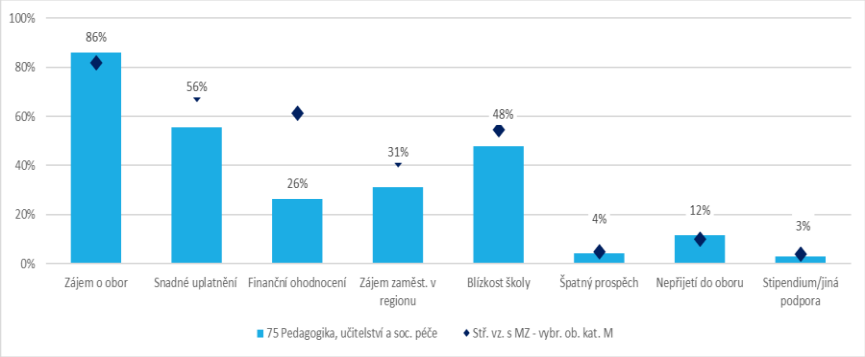

Původní zájem o obor

Původní zájem žáků o obor se příliš neliší od průměru za sledované skupiny oborů. Poměrně vysoké je procento těch, kteří obor rozhodně studovat chtěli (41%), dalších 40 % obor spíše chtělo studovat. Asi 16 % uvedlo, že obor původně spíše studovat nechtělo a 3 % jej rozhodně studovat nechtěla.

Kdo ovlivnil žáky při výběru oboru?

Pro studium oborů ve skupině Pedagogika, učitelství a sociální péče se žáci rozhodovali, podobně jako u jiných oborů, převážně sami (86 % oproti 82 % v průměru). Výraznější vliv měli rodiče (63 % oproti 56 % v průměru). Kamarádi ovlivnili rozhodování 25 % žáků a lidé z praxe 21 %, což zhruba odpovídá průměru. Mírně vyšší vliv na rozhodnutí o výběru právě tohoto zaměření měli poradci na školách (13 %), jiní učitelé (13 %) a poradci v pedagogicko-psychologické poradně (11 %).

Míra identifikace s oborem

Míra identifikace s oborem je mírně nadprůměrná. Ze žáků maturitních oborů pedagogického a sociálního zaměření by si stejný obor zvolilo asi 69 % (oproti 61 % v průměru), zatímco jen 31 % by dalo přednost jinému oboru.

Obr. 6.2: Opakovaná (hypotetická) volba oboru (v % odpovědí)

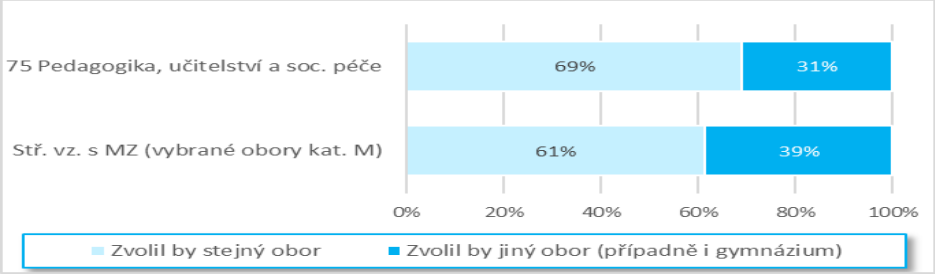

Důvody volby jiného oboru

Nejčastějšími důvody, proč by budoucí absolventi těchto oborů raději studovali jiný obor, jsou nízké platy v oboru (22 % oproti 10 % v průměru) a ztráta zájmu o obor (19 % oproti 22 %). Dále uvádějí nízkou perspektivnost oboru (12 % oproti 9 % v průměru) a zájem o více praktickou výuku (14 % oproti 23 %), kde je ovšem procentuální podíl výrazně pod průměrem.

Hodnocení studia a úrovně získaných kompetencí

Ve skupině Pedagogika, učitelství a sociální péče odpovídá celkové procento žáků, kteří jsou celkově spokojeni se studiem, zhruba průměru. Spokojeni jsou tito žáci především s úrovní odborných teoretických (93 % oproti 90 % v průměru) i praktických dovedností, kde je procento spokojených vysoko nad průměrem (91 % oproti 73 % v průměru). Zhruba na úrovni průměru je procento kladných vyjádření se znalostí cizího jazyka, naopak nižší je hodnocení schopnosti práce na PC (64 % oproti 76 %). Dobré jsou podle názoru žáků komunikační a prezentační dovednosti, schopnost řešit problémy i pracovat v týmu.

Obr. 6.3: Hodnocení získaných kompetencí (v % odpovědí rozhodně dobře + spíše dobře)

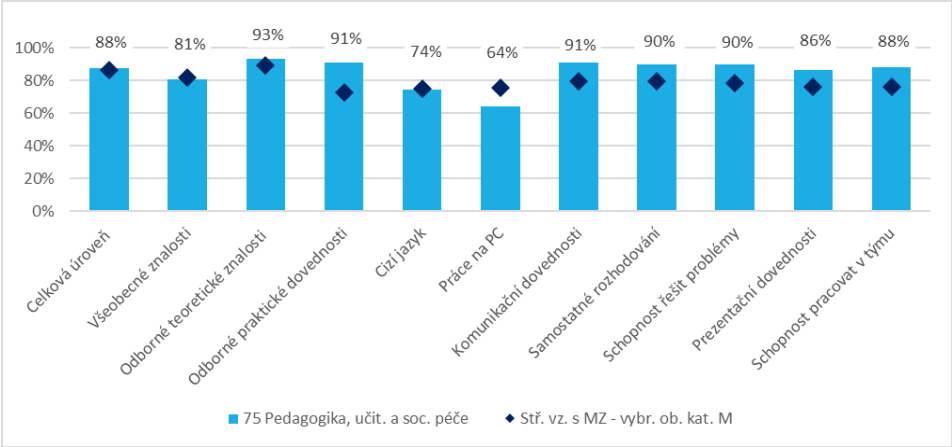

Pracovní a studijní záměry

Po maturitě má v úmyslu začít pracovat jako zaměstnanec zhruba 31 % žáků, asi 62 % (což je zhruba kolem průměru) by chtělo zahájit denní studium na VŠ nebo VOŠ. Poměrně vysoké procento (22 %) uvažuje, jako o jedné z variant, rovněž o dálkovém studiu na VŠ nebo VOŠ. Jen malé procento má zájem začít podnikat (3 %). Z hlediska záměru přivydělávat si v krátkodobých nebo dlouhodobých brigádách se žáci příliš neliší od žáků ostatních skupin oborů.

Žáci ve skupině Pedagogika, učitelství a sociální péče chtějí poměrně často pokračovat ve studiu stejného (28 %) nebo příbuzného (38 %) oboru. Jen asi 16 % chce na VŠ nebo VOŠ studovat jiné oborové zaměření. Přibližně 18 % neuvádí zájem studovat.

Většina žáků se pro další studium cítí být připravena dobře (14 % velmi dobře a 73 % spíše dobře).

Zájem pracovat v oboru

Zájem žáků ve skupině Pedagogika, učitelství a sociální péče pracovat ve svém oboru je nad úrovní průměru. Přímo v oboru se chce uplatnit 47 % žáků oproti 38 % v průměru. Naopak mírně nižší procento žáků se chce uplatnit v příbuzném oboru (37 % oproti 40 % v průměru). Celkově podíl žáků, kteří chtějí odejít mimo obor, dosahuje jen 16 %.

Obr. 6.4: Zájem žáků pracovat v oboru (v % odpovědí)

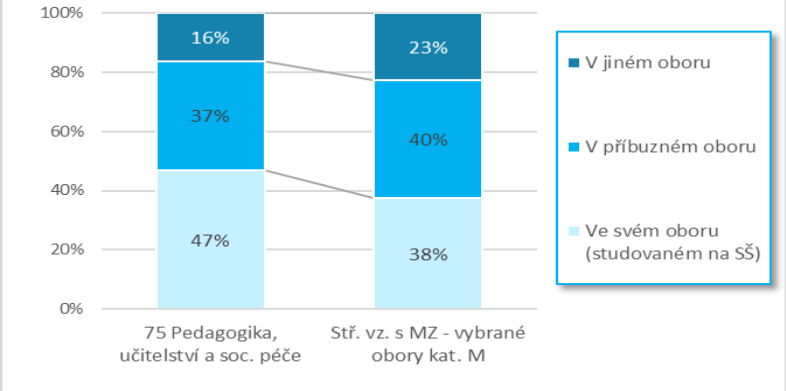

Důvody zájmu pracovat mimo obor

Nejčastějšími důvody, proč žáci ve skupině Pedagogika, učitelství a sociální péče nechtějí pracovat v tomto oboru, jsou ztráta zájmu o obor (12 % oproti 16 % v průměru). Přibližně 12 % budoucích absolventů chce pracovat mimo obor z důvodu nízkých platů (oproti 8 % v průměru). Kolem 9 % chce odejít kvůli špatným pracovním podmínkám nebo proto, že obor nepovažují za perspektivní.

Hodnocení možnosti získání zaměstnání v oboru

Žáci ve skupině Pedagogika, učitelství a sociální péče nehodnotí možnost získání zaměstnání v oboru z hlediska srovnání s ostatními sledovanými skupinami příliš pozitivně. Zhruba 10 % se domnívá, že možnosti získání zaměstnání jsou velmi dobré, 49 % je hodnotí jako spíše dobré, 35 % jako spíše špatné a 5 % jako velmi špatné.

Další informace, souhrny i metodologii k tématu můžete najít v následujících publikacích:

TRHLÍKOVÁ, J.: *Přechod absolventů středních škol na trh práce – II. Etapa* - vybrané skupiny maturitních a učebních oborů. Praha: NÚV, 2019. 52 stran,
dostupné na https://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-166,

TRHLÍKOVÁ, J.: *Přechod absolventů středních škol na trh práce – II. etapa – srovnání situace absolventů učebních a maturitních oborů 3 roky od ukončení střední školy*. Praha: NÚV, 2018. 56 stran,
dostupné na https://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-153,

TRHLÍKOVÁ, J.: *Přechod absolventů středních škol na trh práce - Vzdělávací a profesní dráha absolventů SOŠ (Analýza rozhovorů)*. Praha: NÚV, 2017. 67 stran,
dostupné na https://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-148,

TRHLÍKOVÁ, J.: *Přechod absolventů středních škol na trh práce - III. etapa – šetření 2015*. Praha: NÚV, 2016. 39 stran,
dostupné na https://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-135,

TRHLÍKOVÁ, J.: *Přechod absolventů středních škol na trh práce. I. etapa – šetření 2015. Profily vybraných skupin učebních a maturitních oborů.* Praha: NÚV, 2016. 55 stran,
dostupné na http://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-134.

Stručné výtahy a souhrny k tématu přechodu absolventů na trh práce z pohledu samotných absolventů jsou uvedeny také na www.infoabsolvent.cz v sekci Absolventi a trh práce → v záložce **Využití vzdělání** → v podkapitole Využívají absolventi škol své vzdělání? nebo v záložce **Vzdělávání a volba oboru** → v podkapitolách Volba úrovně vzdělávání, Volba a vztah k oboru a Hodnocení vzdělání (informace o spokojenosti absolventů s výběrem oboru a se získanými kompetencemi).

7. Potřeby a názory zaměstnavatelů na připravenost absolventů škol

V této kapitole budou představeny dílčí výsledky z dotazníkového šetření mezi zaměstnavateli, v němž byly zjišťovány jejich personální potřeby, jejich názory na připravenost absolventů škol pro pracovní uplatnění či postoje k přijímání a nepřijímání absolventů škol. Uvedené výsledky se vztahují jen k těm zaměstnavatelům, jejichž působení souvisí převážně s oblastí osobních a provozních služeb.

7.1 Požadované dovednosti u absolventů ze strany zaměstnavatelů

► Klíčové dovednosti, nebo odbornost?

Pro plynulý přechod absolventů ze škol na trh práce je důležité, aby absolventi byli připraveni na zásadní požadavky a potřeby budoucích zaměstnavatelů, a jejich znalosti, schopnosti a dovednosti (tzv. kompetence) také co nejvíce odpovídaly očekáváním potenciálních zaměstnavatelů. Kompetence lze přitom rozdělit na profesní a klíčové.

Profesní kompetence jsou úzce svázány s konkrétní odborností a jejich zvládnutí umožňuje, případně usnadňuje výkon určitých profesí či povolání. **Klíčové kompetence** jsou pojímány jako kombinace znalostí, dovedností a postojů, které všichni potřebují ke svému osobnímu naplnění a rozvoji, k aktivnímu občanství, sociálnímu začlenění i pro pracovní život.

Z výsledků šetření vyplývá, že zaměstnavatelé v oblasti vzdělávání a sociální péče **u svých zaměstnanců** nejčastěji **upřednostňují vyváženost mezi profesními a klíčovými dovednostmi**. Obecně s tím, jak získávají na významu kvalifikace přesahující jednotlivé profese a jak se mění i požadavky na práci, roste i důraz kladený na klíčové kompetence. Jejich zvládnutí přispívá k větší flexibilitě pracovníků, tzn. k jejich schopnosti vykonávat rozličné odborné úkoly nebo měnit bez větších problémů různé profese, a napomáhá slaďovat schopnosti pracovníků s požadavky kladenými ze strany zaměstnavatele.

Obr. 7.1: Preference zaměstnavatelů mezi profesními a klíčovými dovednostmi při přijímání nových pracovníků

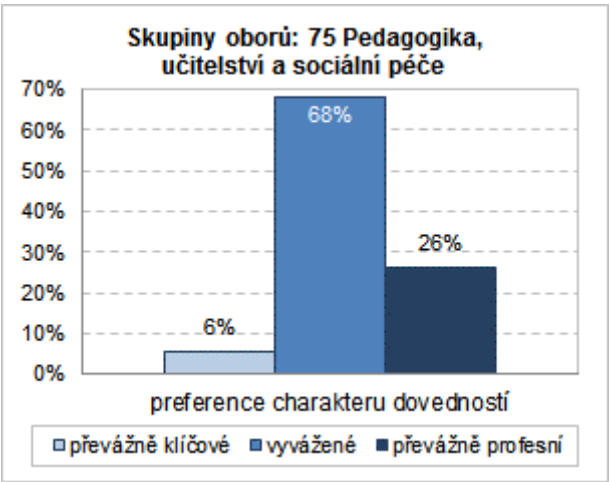

Obr. 7.2: Míra šířky profesního záběru vhodná u nových pracovníků vzhledem k důležitosti pro firmu, zaměstnavatele

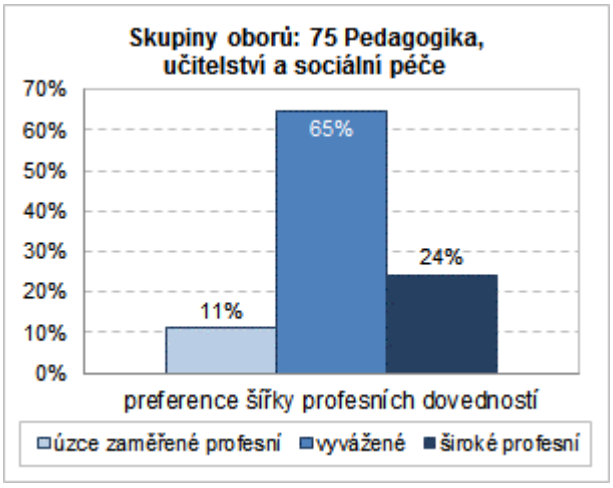

► Hluboké a úzké profesní dovednosti, nebo široké profesní dovednosti?

V reakcích zaměstnavatelů mírně převažovaly odpovědi preferující spíše široké profesní dovednosti nad odpověďmi odpovídajícími úzkým a hlubokým profesním dovednostem. **Hodnota celkového průměru 3,7** vypovídá o **větším důrazu** kladeném na **široké profesní dovednosti** (střed tvořila na škále hodnota 3,5).

► Kompetence, které zaměstnavatelé považují za důležité

Nároky zaměstnavatelů souvisejí s dosaženým vzděláním pracovníků, tzn., že **s rostoucí úrovní vzdělání přikládají zaměstnavatelé jednotlivým kompetencím větší význam.** Za nejdůležitější znalosti, dovednosti a schopnosti zaměstnavatelé v oblasti pedagogiky a sociální péče označili:

- čtení a porozumění pracovním instrukcím
- schopnost nést odpovědnost
- ochotu učit se
- schopnost řešit problém

Nejnižší požadavky na vybavenost klíčovými dovednostmi mají zaměstnavatelé **na zaměstnance se středním vzděláním s výučním listem**. Vyplývá to už ze samotného charakteru pozic, které tito pracovníci nejčastěji zastávají (provozní pracovníci, manuální profese). Očekávají od nich zejména **čtení a porozumění pracovním instrukcím, schopnost**

nést zodpovědnost a **ochotu učit se**. Dále také schopnost týmové práce a schopnost řešit problém.

Na zaměstnance se **středním odborným vzděláním s maturitou** jsou kladeny vyšší nároky. Souvisí to s charakterem pracovních pozic, které bývají obsazovány těmito pracovníky. Jde o pozice spojené s požadavky na větší samostatnost, zodpovědnost, schopnost se rozhodovat a řešit problém. Zaměstnavatelé z oblasti pedagogiky a sociální péče kladou největší důraz na **čtení a porozumění pracovním instrukcím, schopnost nést odpovědnost, ochotu učit se** a **schopnost rozhodovat se**.

Nejvyšší úroveň vybavenosti klíčovými kompetencemi očekávají zaměstnavatelé od pracovníků **s vysokoškolským vzděláním**. Všechny klíčové kompetence hodnotí v případě vysokoškoláků jako zcela nezbytné nebo důležité. Nejvíce jsou zdůrazňovány **komunikační schopnosti, čtení a porozumění pracovním instrukcím, schopnost nést zodpovědnost** a **řešit problém**. Dále také ochota učit se, umění jednat s lidmi a schopnost řešit stresové situace. Za relativně nejméně důležité kompetence označili zaměstnavatelé zběhlost v cizích jazycích a práci s čísly při pracovním uplatnění.

Obr. 7.3: Důležitost klíčových kompetencí podle zaměstnavatelů *(v % odpovědí, 2012)*

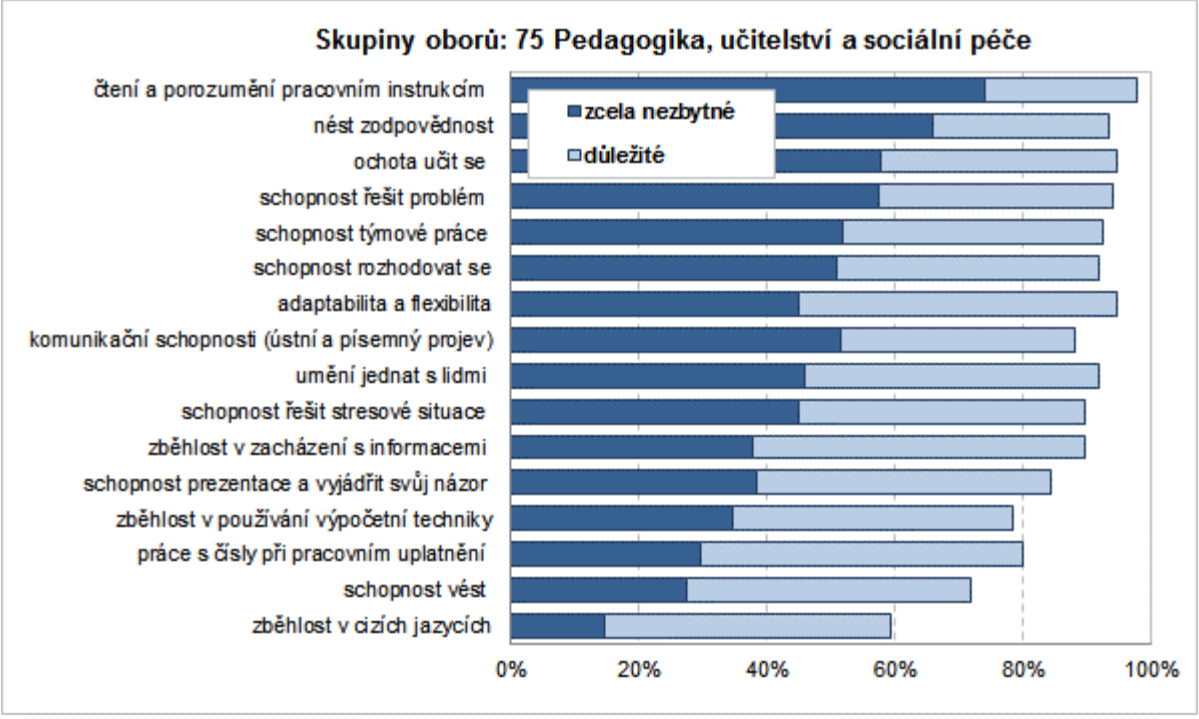

Pozn.: Řazeno podle váženého průměru, tj. celkové důležitosti.

Informace o tom, jak zaměstnavatelé hodnotí důležitost vybraných klíčových kompetencí, naleznete na stránce [Důležitost kompetencí pro zaměstnavatele v jednotlivých sektorech národního hospodářství](#)[6] na www.infoabsolvent.cz, údaje jsou uvedeny na úrovni sektorů, ve kterých zaměstnavatelé převážně působí.

[6] *Dostupné na http://www.infoabsolvent.cz/TematickyKatalog/DStranka.aspx?KodStranky=4.1.01*

► Klíčové kompetence, na jejichž rozvoj by se měly školy více zaměřit

Zaměstnavatelé měli možnost vyjádřit se také k tomu, na jaké klíčové kompetence by se podle nich měly školy více zaměřit. I když se předpokládá, že v odpovědích zaměstnavatelů se promítnou právě jejich vlastní zkušenosti, odpovědi se nemusejí vztahovat jenom k danému odvětví, v němž firmy působí. Otázka byla definována obecně a zaměstnavatelé měli možnost vyjádřit se ke všem úrovním vzdělání.

Nejvyšší požadavky na rozvoj klíčových dovedností mají zaměstnavatelé při ***vzdělávání maturantů a vysokoškoláků***. Jelikož většinu personálu v oblasti pedagogiky a sociální péče tvoří právě lidé s maturitní zkouškou a vysokoškolským vzděláním, je logické, že právě na absolventy středního vzdělání s maturitou a vysokých škol kladou zaměstnavatelé z této oblasti největší nároky.

Zaměstnavatelé působící v oblasti pedagogiky a sociální péče doporučují u ***studentů maturitních oborů*** více zaměřit pozornost na zlepšení schopnosti **nést zodpovědnost**, **umění jednat s lidmi** a **komunikačních schopností**. Pozornost doporučují zaměřit i na **zběhlost v cizích jazycích** či **schopnost řešit stresové situace**.

V případě ***vysokoškoláků*** figuruje na předních místech nutnost většího rozvoje schopnosti **řešit stresové situace**, **umění jednat s lidmi** a schopnosti **nést zodpovědnost**. Značný důraz je kladen také na rozvoj **schopnosti rozhodovat se** a **řešit problém**.

Pokud jde o ***vyučené***, deklarována je zejména potřeba zaměřit více pozornosti na rozvoj **čtení a porozumění pracovním** instrukcím, schopnosti **nést zodpovědnost, schopnosti řešit problém** a **ochoty učit se.**

Tab. 7.1: Klíčové kompetence, na jejichž rozvoj by se měly školy více zaměřit *(v % odpovědí, 2012)*

klíčové kompetence	vyučení	střední s maturitou	VŠ	celkem
nést zodpovědnost	**48,2%**	**58,9%**	**57,1%**	**54,8%**
umění jednat s lidmi	42,9%	**58,9%**	**58,9%**	**53,6%**
schopnost řešit stresové situace	39,3%	53,6%	**60,7%**	**51,2%**
schopnost rozhodovat se	44,6%	51,8%	55,4%	50,6%
schopnost řešit problém	**48,2%**	51,8%	51,8%	50,6%
komunikační schopnosti (ústní a písemný projev)	41,1%	**57,1%**	50,0%	49,4%
schopnost týmové práce	41,1%	46,4%	46,4%	44,6%
zběhlost v cizích jazycích	28,6%	55,4%	48,2%	44,0%
čtení a porozumění pracovním instrukcím	**51,8%**	46,4%	32,1%	43,5%
schopnost prezentace a vyjádřit svůj názor	33,9%	48,2%	46,4%	42,9%
ochota učit se	**48,2%**	39,3%	32,1%	39,9%
adaptabilita a flexibilita	42,9%	35,7%	30,4%	36,3%
schopnost vést	17,9%	39,3%	50,0%	35,7%
zběhlost v zacházení s informacemi	32,1%	42,9%	32,1%	35,7%
práce s čísly při pracovním uplatnění	26,8%	41,1%	33,9%	33,9%
zběhlost v používání výpočetní techniky	25,0%	35,7%	39,3%	33,3%
jiné	5,4%	7,1%	7,1%	6,5%

7.2 Charakteristiky přijímání absolventů do zaměstnání z pohledu zaměstnavatelů

► Kritéria ovlivňující přijetí pracovníka s praxí a absolventa

Zaměstnavatelé působící v oblasti pedagogiky a sociální péče kladou při **přijímání absolventů** největší důraz na:

- zájem o práci a chuť pracovat
- požadované vzdělání
- ochotu se dále vzdělávat
- pracovní nasazení

V případě pracovníků s pracovními zkušenostmi rozhoduje především charakter předchozí praxe a profesní zkušenosti, odborná kvalifikace, orientace v oboru, zájem o práci a pracovní nasazení. Na požadované vzdělání kladou firmy větší důraz v případě absolventů, u pracovníků s praxí je důležitější předchozí praxe než vzdělání

Tab. 7.2: Kritéria pro přijetí zaměstnanců *(podíl získaných odpovědí, 2012)*

Kritéria pro přijetí zaměstnanců (podíl firem s tímto požadavkem)			
u absolventů		**u pracovníků s praxí**	
zájem o práci, chuť pracovat	93,9%	předchozí praxe, profesní zkušenosti	87,8%
požadované vzdělání	85,7%	odborná kvalifikace, orientace v oboru	81,6%
ochota dále se vzdělávat	81,6%	zájem o práci, chuť pracovat	77,6%
pracovitost, pracovní nasazení	79,6%	pracovitost, pracovní nasazení	73,5%
komunikativnost	71,4%	požadované vzdělání	67,3%
schopnost týmové práce	71,4%	ochota nést odpovědnost	67,3%
samostatnost	67,3%	ochota dále se vzdělávat	65,3%
flexibilita	67,3%	samostatnost	63,3%
odborná kvalifikace, orientace v oboru	65,3%	komunikativnost	63,3%
ochota nést odpovědnost	65,3%	schopnost týmové práce	61,2%
důslednost	55,1%	reference	59,2%
znalost jazyků	42,9%	flexibilita	55,1%
reference	30,6%	důslednost	53,1%
řidičské oprávnění	22,4%	znalost jazyků	18,4%
předchozí praxe, profesní zkušenosti	8,2%	řidičské oprávnění	18,4%
jiné	6,1%	jiné	2,0%

► Proč zaměstnavatelé přijímají absolventy škol?

Většina firem působících v oblasti pedagogiky a sociální péče se přijímání absolventů nevyhýbá, v některých případech jsou absolventi dokonce preferováni (v 18 %).

Hlavním důvodem firem pro rozhodnutí přijmout absolventy je jejich **ochota dále se vzdělávat** a jejich **nezatíženost předchozími pracovními návyky**. Zaměstnavatelé oceňují také jejich flexibilitu, jazykovou vybavenost, ale i jejich dovednosti v práci s počítačem. Část z nich také pozitivně hodnotí novější teoretické znalosti absolventů či originalitu jejich nápadů.

Méně častými důvody jsou otevřenost vůči firemní filozofii (ochota přijímat názory a postoje dané firmy), nižší mzdové nároky absolventů a případné finanční stimuly (dotace na mzdové náklady poskytované úřadem práce).

Obr. 7.4: Důvody přijímání absolventů škol z pohledu zaměstnavatelů (2012)

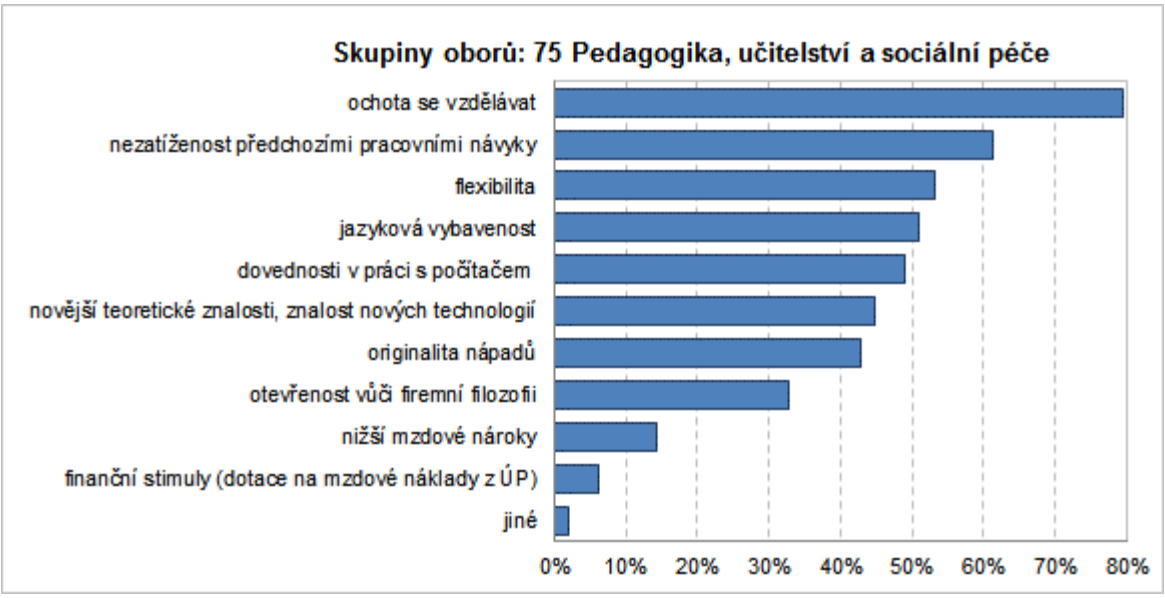

► Jaké jsou důvody nepřijímání absolventů?

Ačkoli významná část firem je otevřená vůči přijímání absolventů, část zaměstnavatelů se přesto absolventům spíše vyhýbá (4 %).

Hlavními důvody, proč zaměstnavatelé nepřijímají absolventy, je jednak přesvědčení, že **na některé pozice ani nelze absolventa přijmout**, protože pro výkon dané profese je praxe nezbytná, jednak **nereálné představy absolventů o výši mzdy, pracovní době nebo pracovním zařazení**. Zaměstnavatelé považují za častý důvod k nepřijetí absolventa také **nedostatek praxe a pracovních zkušeností.**

Obr. 7.5: Důvody nepřijímání absolventů škol z pohledu zaměstnavatelů (2012)

Část zaměstnavatelů jako nevýhodu označuje i **delší dobu, kterou absolventi potřebují na zapracování**. Objevuje se zde také názor řady zaměstnavatelů, že **absolventi o jisté pracovní pozice nejeví zájem** a nehlásí se na ně. Spíše okrajově se stává, že firma absolventy nepřijme kvůli nízké úrovni pracovní morálky či jejich neschopnosti přizpůsobit se firemní filozofii či proniknout do způsobu práce.

► Poptávka po profesích či oborech vzdělání na trhu práce

Nedostatek pracovníků určitých profesí pociťuje 41 % firem z oblasti pedagogiky a sociální péče, z toho 95 % se vyjádřilo i konkrétně vyjmenováním profesí, či oborů vzdělání, u kterých se potýkají s jejich nedostatkem.

Tab. 7.3: Které profese považují zaměstnavatelé za nedostatkové?

nedostatkové profese či obory vzdělání	počet
kvalifikovaný učitel	6
učitel odborních předmětů	4
učitelka MŠ	1
pedagog volného času	1
pracovník IT, výpočetní techniky	2
jiné	12

Firmy nejvíce postrádají **kvalifikované učitele** či **učitele odborných** předmětů. Chybí jim ale i **učitelé MŠ** a **pedagogové volného času**. Zmiňován byl i nedostatek pracovníků IT.

Zaměstnavatelé byli požádáni, aby se pokusili stanovit obory vzdělání, po kterých bude podle jejich názoru na trhu práce poptávka v dalších letech. Měli možnost vyjádřit se k více oborům, a to nejen z odvětví, v nichž působí. Do jisté míry se zde projevuje přímá vazba mezi oborovým zaměřením firem a profesemi, po kterých bude v příštích letech poptávka.

Tab. 7.4: Které profese/obory považují zaměstnavatelé za perspektivní?

perspektivní profese či obory vzdělání	počet
řemeslník (obecně)	16
pracovník IT, výpočetní techniky	15
technik, technický pracovník (obecně)	11
Strojírenství a strojírenská výroba	8
pedagogové	4
Elektrotechnika, komunikační a výpočetní technika	4
Stavebnictví	3
Zdravotnictví, zdravotnický personál	3
strojní mechanik, zámečník	3
automechanik	3
elektrikář, elektrotechnické práce	3
truhlář, truhlářské práce	3
instalatér, topenář	3
jiné	36

Za profese, po kterých bude v příštích letech poptávka, lze podle vyjádření zaměstnavatelů označit především **řemeslníky** různého charakteru (nebyli přesněji specifikováni), **pracovníky výpočetní techniky, technické pracovníky** (bez dalšího rozlišení), ale i **pedagogy**. Zaměstnavatelé současně předpokládají, že dobré vyhlídky na uplatnění mají také absolventi **technických**, **zdravotnických** nebo **stavebních oborů**.

Informace v této kapitole vycházejí z dotazníkového šetření mezi zaměstnavateli, které uskutečnil Národní ústav pro vzdělávání v rámci projektu VIP Kariéra II – KP v roce 2012.

Výsledky z tohoto šetření byly zpracovány a vydány v publikacích:
DOLEŽALOVÁ, G. – VOJTĚCH, J.: *Potřeby zaměstnavatelů a připravenost absolventů škol – šetření v kvartérním sektoru.* Praha: NÚV, 2014 dostupné na: https://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-92,
ÚLOVEC, M.: *Potřeby zaměstnavatelů a připravenost absolventů škol – komparační analýza – 2014.* Praha: NÚV, 2014, dostupné na: http://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-90.

Další informace, souhrny i metodologie k tématu potřeb zaměstnavatelů jsou uvedeny také na www.infoabsolvent.cz v sekci **Absolventi a trh práce** → v záložce **Požadavky zaměstnavatelů** → v podkapitole **Kompetence důležité pro zaměstnání** a **Charakteristiky přijímání do zaměstnání**.

8. Trh práce a zaměstnanost v ČR a EU

Pro komplexní pohled na potřeby trhu práce je zapotřebí podívat se i na dlouhodobější vývoj zaměstnanosti v jednotlivých odvětvích či profesních skupinách. Ten totiž dokáže napovědět, jak se může zaměstnanost v dílčím segmentu vyvíjet dál. Národní ústav pro vzdělávání má zpracované obsáhlé studie zaměřené na analýzy změn trhu práce v ČR a EU a nastínění možného vývoje potřeb na trhu práce v ČR.

8.1 Zaměstnanost podle odvětví

Odvětví **Vzdělávání** patří do veřejného kvartérního sektoru. Jedná se o velmi široké a rozmanité odvětví, které zahrnuje veškeré druhy a úrovně vzdělávání dětí, mladistvých i dospělých. Stále více se prosazuje zájem o terciární i další vzdělávání a dochází k nárůstu počtu institucí nabízejících kurzy rozšiřující kvalifikaci. Toto odvětví klade vyšší profesní a odborné nároky na pracovní sílu a současně náleží k sektorům, které mají prorůstový potenciál (a to zejména v oblasti vzdělávání dospělých, jazykového vzdělávání, kurzů ICT a měkkých dovedností).

Nárůst produktivity práce, který byl v České republice v odvětví Vzdělávání nižší než růst celkové produkce, způsobil mezi roky 2000 a 2017 zvýšení počtu zaměstnaných osob.

Od roku 2000 do roku 2014 se jejich počet zvýšil o necelých 27 tisíc, tedy zhruba o 9,1 %. Podíl odvětví na celkové zaměstnanosti se v ČR se také navýšil (mezi roky 2000 a 2017 vzrostl z 6,3 % na 6,6 %). I přes toto navýšení je v porovnání s ostatními zeměmi EU podíl odvětví Vzdělávání na celkové zaměstnanosti v České republice **slabě podprůměrný**, neboť v průměru EU činí stejný údaj 7,9 % z celkové zaměstnanosti (viz obr. 8.2, který porovnává podíl tohoto odvětví na celkové zaměstnanosti v jednotlivých zemích EU28).

Obr. 8.1: Podíl zaměstnaných v odvětví v ČR

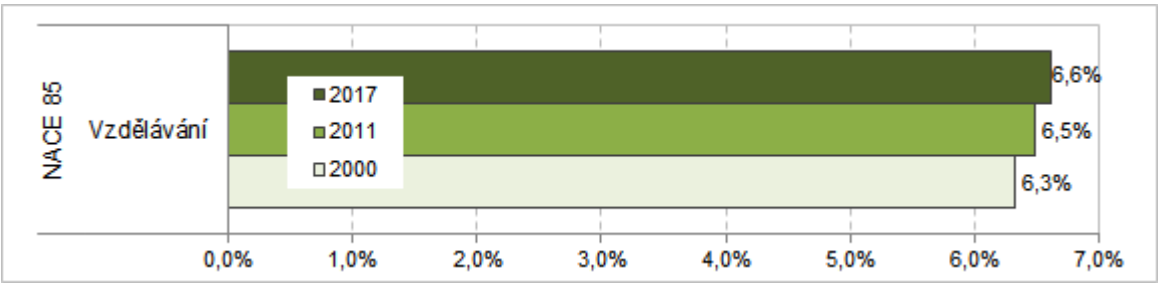

Následující graf porovnává podíl tohoto odvětví na celkové zaměstnanosti v jednotlivých zemích EU28.

Obr. 8.2: Podíl zaměstnaných v odvětvích v zemích EU

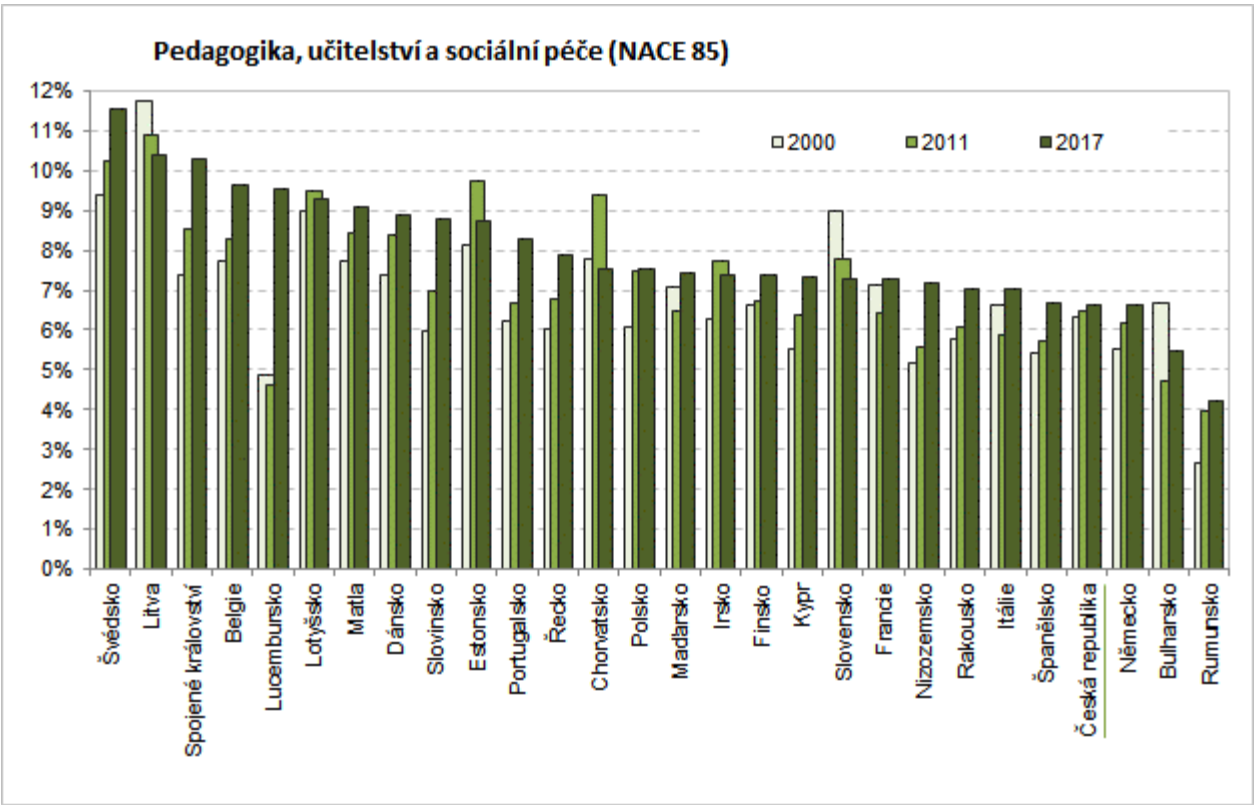

▸ Vývoj do roku 2025

V odvětví Vzdělávání se do roku 2025 očekává snížení počtu pracovních míst. Jejich počet by měl mezi roky 2014-2025 klesnout zhruba o 8 tisíc, tedy přibližně o 2 %. Neznamená to však, že v tomto odvětví nebude do roku 2025 potřeba obsadit nově žádná pracovní místa. Do roku 2025 by totiž v tomto odvětví mělo svá pracovní místa opustit (především kvůli odchodu do důchodu) zhruba 81 tisíc osob. Celkově lze tedy očekávat, že do roku 2025 bude v odvětví Vzdělávání potřeba nově obsadit zhruba 73 tisíc pracovních míst.

Pro podrobnější údaje o vývoji struktury zaměstnanosti v jednotlivých odvětvích se podívejte na stránku http://www.infoabsolvent.cz/Temata/ClanekAbsolventi/4-4-02, kde si můžete vybrat odvětví, které Vás zajímá.

8.2 Zaměstnanost podle profesních skupin

Největší část pracovníků v odvětví Vzdělávání tvoří skupina povolání **Učitelé a ostatní specialisté v oblasti výchovy a vzdělávání**, kterou tvoří převážně učitelé, vychovatelé a ostatní specialisté v oblasti výchovy a vzdělávání.

Obr. 8.3: Podíl zaměstnaných ve vybraných profesních seskupeních v ČR

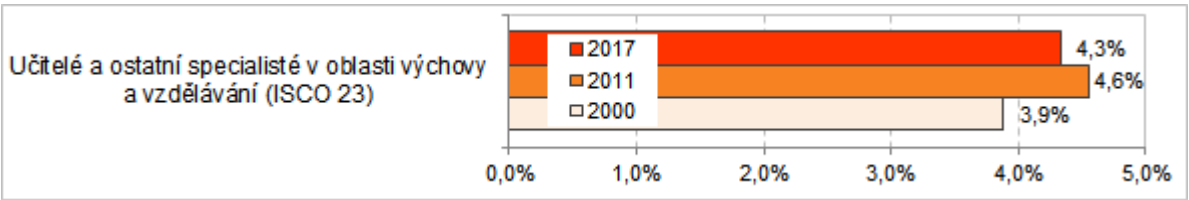

V roce 2017 bylo v ČR v této skupině povolání zaměstnáno více než 226 tisíc osob. Na celkovém počtu zaměstnaných osob v ČR má tedy skupina povolání **Učitelé a ostatní specialisté v oblasti výchovy a vzdělávání** podíl 4,3 %. **V porovnání s rokem 2000 se počet zaměstnaných v této skupině povolání v ČR mírně zvýšil** (v roce 2000 byl podíl 3,9 %).

Učitelé a ostatní specialisté v oblasti výchovy a vzdělávání jsou hodně koncentrováni pouze v odvětví Vzdělávání (v tomto odvětví jich pracuje 95 %). Zbývající část těchto pracovníků je zaměstnána v odvětví zdravotní a sociální péče a v ostatních odvětvích.

Obr. 8.4: Podíl zaměstnaných v daných profesních seskupeních v zemích EU

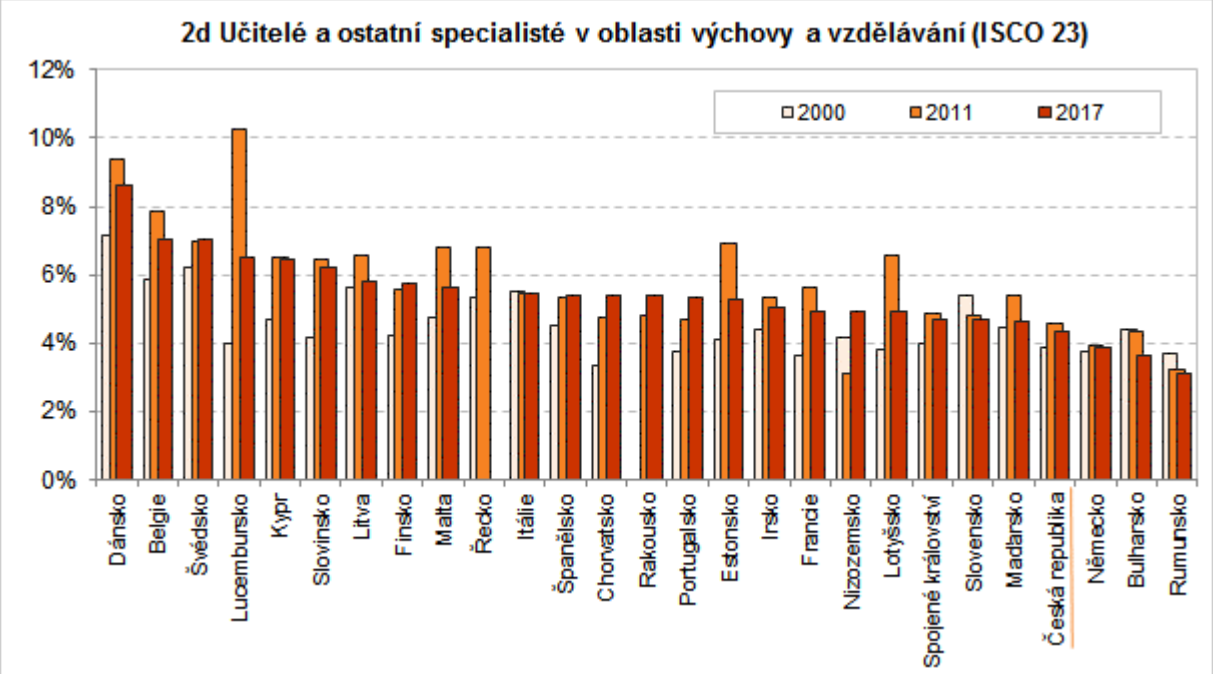

V EU28 tato skupina povolání tvoří 5,4 % ze všech zaměstnaných, tedy o 1,1 procentních bodů více, než je podíl této skupiny povolání na zaměstnaných v ČR. V zemích Evropské unie se v roce 2017 podíl zaměstnaných v tomto profesním seskupení pohybuje od 3,1 % v Rumunsku po 8,6 % v Dánsku.

► Vývoj do roku 2025

Změny ve struktuře odvětví, které nastanou v ekonomice ČR do roku 2025 společně s vnitřní změnou profesních struktur uvnitř jednotlivých odvětví, patrně způsobí, že se v této skupině povolání **do roku 2025 očekává snížení počtu pracovních míst**. Neznamená to však, že v této skupině povolání nebude do roku 2025 třeba obsadit nově žádná pracovní místa (bude potřebné řešit náhradu kvůli odchodu do důchodu).

Pro podrobnější údaje o vývoji struktury zaměstnanosti v jednotlivých profesních seskupeních se podívejte na následující stránku, kde si můžete vybrat profesní skupinu, která vás zajímá (http://www.infoabsolvent.cz/Temata/ClanekAbsolventi/4-4-03).

Výchozí publikace:

Kolektiv autorů: *Vývoj a projekce kvalifikačních požadavků pracovního trhu a vzdělání populace.* Praha: NÚV, 2018. 56 stran;
dostupné na: https://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-160,

LEPIČ, M., KOUCKÝ J., RYŠKA, R., ZELENKA, M.: *Vývoj a změny kvalifikačních potřeb trhu práce v ČR v letech 2000–2025.* Praha: NÚV, 2015. 74 stran,
dostupné na: http://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-106.

Kromě těchto publikací byly vytvořeny také reporty za celkově 26 hospodářských odvětví a za 60 profesních seskupení. Tyto materiály lze nalézt na stránkách www.infoabsolvent.cz v sekci **Absolventi a trh práce** → záložka **Zaměstnanost** → podkapitola **Vývoj zaměstnanosti v ČR a EU**.

9. Charakteristiky pracovníků vybraných skupin povolání

Na wwww.infoabsolvent.cz jsou k dispozici i tzv. „Karty povolání“, které byly vytvořeny v rámci zajišťování udržitelnosti projektu KONCEPT. Jedná se o jednoduché dokumenty obsahující podrobné údaje v číselné i grafické podobě o vybraných seskupeních povolání - profily povolání. Celkem bylo připraveno 108 karet, z toho do oblasti Vzdělávání a sociální péče lze pouze částečně zahrnout 2 z nich:

Ošetřovatelé a pracovníci v sociálních službách v oblasti pobytové péče

Ošetřovatelé a pracovníci v sociálních službách v oblasti ambulantních a terénních služeb a domácí péče

Každá „Karta povolání“ obsahuje název skupiny povolání, kód v klasifikaci zaměstnání CZ-ISCO, detailní vymezení skupiny povolání, charakteristiky v 11 hlavních blocích a závěrečně shrnující slovní hodnocení. Indikátory použité v blocích 1-6 (první stránka) popisují charakteristiky osob, které na pracovním místě skutečně působí. Indikátory z bloků 7-11 (druhá stránka) popisují požadavky pracovního místa na vhodné uchazeče.

1. Informace o vývoji zaměstnanosti ve skupině povolání
2. Klíčová odvětví pro tuto skupinu povolání
3. Vzdělanostní profil skupiny povolání
4. Genderové a věkové charakteristiky skupiny povolání
5. Regionální rozložení zaměstnaných ze skupiny povolání
6. Mzdová atraktivita
7. Pracovní charakteristiky skupiny povolání
8. Kvalifikační náročnost pracovních míst
9. Pracovní orientace - obsah a styl práce
10. Pracovní hodnoty - náplň a význam práce
11. Požadované obecné dovednosti a kompetence profese

Všechny Karty povolání (včetně metodiky s vysvětlením použitých indikátorů) jsou uvedeny na www.infoabsolvent.cz v sekci **Absolventi a trh práce** → v záložce **Zaměstnanost** → v podkapitole **Charakteristiky pracovníků vybraných skupin povolání**.

Charakteristika zaměstnaných osob

Název skupiny povolání	**OŠETŘOVATELÉ A PRACOVNÍCI V SOC. SLUŽBÁCH V OBLASTI POBYTOVÉ PÉČE**
Kód v klasifikaci zaměstnání CZ-ISCO	**5321**

Informace o vývoji zaměstnanosti ve skupině povolání	
Počet zaměstnaných (2015)	24 600
Podíl skupiny povolání na trhu práce ČR (2015)	Nadprůměrný*
Změna počtu zaměstnaných 2011-2015	Nárůst
Průměrný počet volných pracovních míst evidovaných na úřadech práce (2015)	302
Průměrný počet uchazečů o zaměstnání evidovaných na úřadech práce (2015)	915
Míra nezaměstnanosti (2015)	Podrpůměrná
Prognóza změny počtu pracovních míst do roku 2025	Mírný nárůst
Nahrazovací poptávka do roku 2025	Nadprůměrná
Celkový počet pracovních míst, která bude třeba do roku 2025 nově obsadit	10 100

Detailní vymezení skupiny povolání:
Jedná se o ošetřovatele ve zdravotnickém zařízení, pro péči u porodu na klinice nebo v nemocnici, pro péči o pacienty s psychiatrickým onemocněním či o pracovníky přímé obslužné péče. Tyto osoby poskytují pomoc, podporu a přímou osobní péči pacientům, klientům a obyvatelům různých typů zařízení, jako jsou nemocnice, kliniky, rezidenční ošetřovatelská zařízení a sociální zařízení. Tito pracovníci pomáhají specialistům a odborným pracovníkům ve zdravotní a sociální oblasti při plnění jejich úkolů a současně pracují pod jejich dohledem.

Klíčová odvětví pro tuto skupinu povolání

	podíl
Zdravotní a sociální péče (NACE 86–88)	98,4%
Ostatní odvětví	*1,6%*
Odvětvová koncentrace	Vysoká

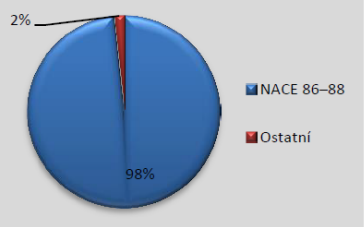

Vzdělanostní profil skupiny povolání

stupeň vzdělání	**podíl**
SŠ s MZ	55%
SŠ bez MZ	37%
ZŠ a bez	4%
VOŠ a konzervatoř	2%
Bakalářské	1%
Magisterské	1%
Doktorandské	0%

stupeň vzdělání a	***obor vzdělání***	**podíl**
SŠ s MZ	Ošetřovatelství a pečovatelství (ISCED 723)	23%
SŠ bez MZ	Velkoobchod a maloobchod (ISCED 341)	10%
SŠ bez MZ	Výroba textilu, oděvů a obuvi, zpracování kůže (ISCED 542)	8%
SŠ s MZ	Obecné vzdělání (ISCED 0)	7%
SŠ bez MZ	Ošetřovatelství a pečovatelství (ISCED 723)	5%
ZŠ a bez	Obecné vzdělání (ISCED 0)	4%
SŠ s MZ	Sociální péče (ISCED 76)	4%

Genderové a věkové charakteristiky skupiny povolání

Podíl žen	91%
Průměrný věk zaměstnaných (v letech)	43,7
Průměrný věk osob z této skupiny povolání vůči všem zaměstnaným v ČR	103%
% mladých pracovníků (mladších 35 let)	21%
% starých pracovníků (55 let a starší)	16%
Demografický potenciál (index podílu mladých pracovníků)	Podprůměrný
Demografické riziko (index podílu starších pracovníků)	Podprůměrné
Podíl absolventů (absolvovali v posledních 5 letech)	10%
Atraktivita povolání pro absolventy	Průměrná

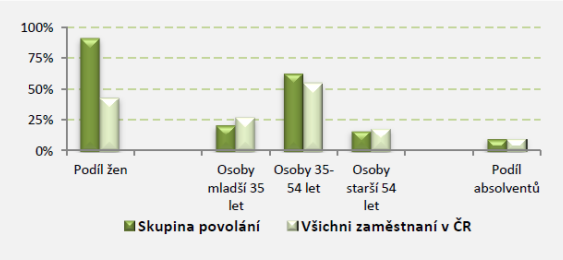

Regionální rozložení zaměstnaných z této skupiny povolání

kraj	Skupina povolání	Všichni zaměstnaní
Moravskoslezský	17%	11%
Středočeský	11%	11%
Pardubický	10%	5%
Jihomoravský	8%	11%
Zlínský	8%	5%
Praha	7%	16%
Královéhradecký	6%	5%

kraj	Skupina povolání	Všichni zaměstnaní
Ústecký	6%	7%
Jihočeský	6%	6%
Olomoucký	5%	6%
Liberecký	5%	4%
Vysočina	5%	5%
Karlovarský	4%	3%
Plzeňský	3%	5%

Mzdová atraktivita

Medián mzdy (2015)	18 953 Kč
Podíl vůči mediánu průměrné mzdy v ČR	72%
Dynamika mzdy v porovnání s růstem mzdy v celé ČR (2011-2015)	Roste podobně

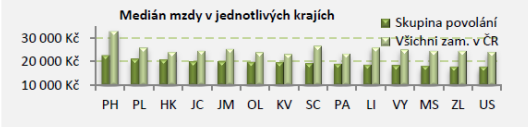

** porovnání velikosti skupiny a dalších ukazatelů v Kartě povolání je pro danou skupinu provedeno vůči ostatním skupinám povolání definovaných na 4. úrovni klasifikace ISCO.*

Zpracoval: Středisko vzdělávací politiky PedF UK

Kvalifikační požadavky pracovních míst

Název skupiny povolání	OŠETŘOVATELÉ A PRACOVNÍCI V SOC. SLUŽBÁCH V OBLASTI POBYTOVÉ PÉČE
Kód v klasifikaci zaměstnání CZ-ISCO	5321

Pracovní charakteristiky skupiny povolání (PIAAC)

		Skupina povolání je
Schopnost dalšího učení	4,69	nadprůměrná
Plánování	4,51	průměrná
Využití čtenářských dovedností	4,22	průměrná
Využití písemných dovedností	4,08	podprůměrná
Využití numerických dovedností	4,26	podprůměrná
Ovlivňování ostatních	3,93	podprůměrná
Nezávislost	3,56	velmi podprůměrná
Používání informačních technologií	3,46	velmi podprůměrná
Čtenářské dovednosti	303	v 8. decilu
Numerické dovednosti	274	v 4. decilu
Schopnost řešit problémy	281	v 5. decilu
Doba vzdělávání (v letech)	11,42	průměrná

Kvalifikační náročnost pracovních míst (PIAAC, O*NET)

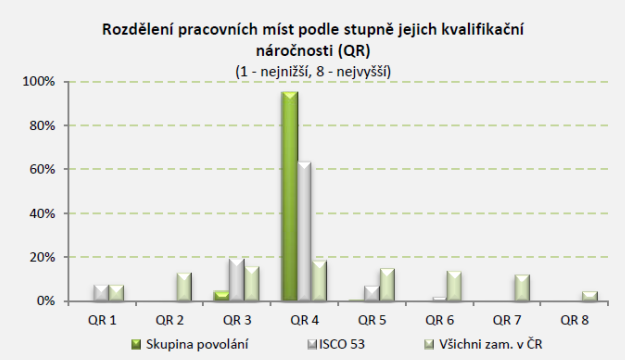

Pracovní orientace - obsah a styl práce (O*NET)

Sociálnost - informační nebo poradenská činnost a pomoc lidem	97%
Konvenčnost - systematická a přesná práce s fakty, čísly a daty s důrazem na detaily a přesnost	70%
Realističnost - manuálně technické činnosti, práce se stroji a zařízeními	58%
Investigativnost - intelektuální a analytická složka, řešení problémů a jejich vyhodnocování	17%
Podnikavost - řízení a ovlivňování lidí, obchodní a ekonomické činnosti	14%
Kreativita - umělecké nebo kreativní činnosti	14%

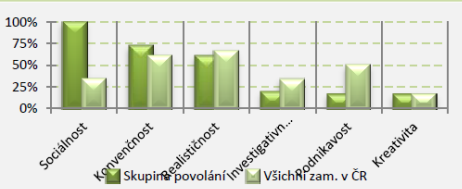

Pracovní hodnoty - náplň a význam práce (O*NET)

Vztahy - umožňují zaměstnancům poskytovat služby druhým a spolupráci v přátelském prostředí	81%
Podpora - podporující řízení, které stojí za zaměstnanci	67%
Nezávislost - umožňují zaměstnancům pracovat nezávisle „na vlastní pěst" a činit vlastní rozhodnutí	44%
Pracovní podmínky - dobré pracovní podmínky a jistotu zaměstnání	43%
Úspěch - výsledkově orientované a umožňují používat pracovníkům své nejsilnější schopnosti	42%
Uznání - nabízí kariérní postup, potenciál pro vedení a prestiž	28%

Požadované obecné dovednosti a kompetence (NSP)

Měkké kompetence - jsou souborem požadavků potřebných pro kvalitní výkon jednotky práce, nezávislých na konkrétní odbornosti, ale na komplexních schopnostech člověka. Mají průřezový charakter a jsou napříč obory přenositelné a uplatnitelné.

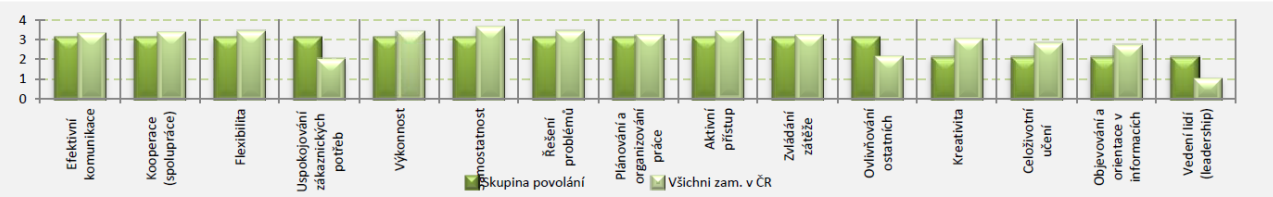

Obecné dovednosti - jsou souborem obecných požadavků potřebných pro výkon práce, které zcela výhradně nesouvisí s určitým povoláním. Mají průřezový charakter a jsou napříč obory přenositelné a uplatnitelné.

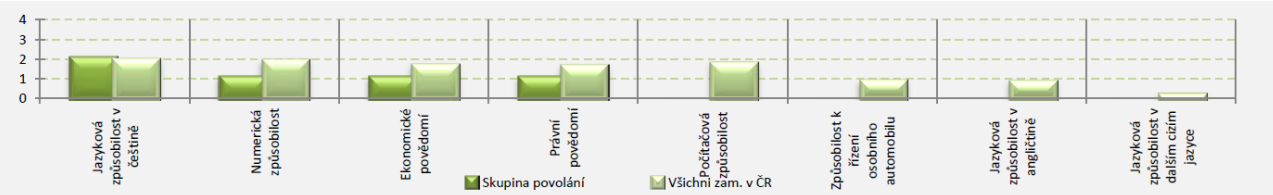

Slovní hodnocení

Skupina povolání *Ošetřovatelé a pracovníci v sociálních službách v oblasti pobytové péče* patří mezi nadprůměrně početné skupiny povolání. V posledních letech se jejich počet mezi zaměstnanými mírně zvýšil. Lze předpokládat, že poptávka po této skupině povolání bude i v následujících letech mírně růst. V roce 2015 připadali na jedno evidované volné pracovní místo v této skupině povolání zhruba 3 uchazeči. Pracovníci v této skupině povolání patří věkem mezi ty mírně starší, proto je v ní v příštích letech očekávaná nadprůměrně velká nahrazovací poptávka. Ženy obsazují v této skupině povolání drtivou většinu pracovních míst. Nejčastější kvalifikací osob v této skupině povolání je středoškolské maturitní vzdělání s oborem *ošetřovatelství a pečovatelství* . Na pracovní místa v této skupině povolání se hodí především lidé s pracovní orientací na pomoc lidem. Od osob z této skupiny povolání je očekávána nadprůměrná schopnost dalšího učení, ovlivňování ostatních a také schopnost uspokojování zákaznických potřeb.

Zpracoval: Středisko vzdělávací politiky PedF UK

10. Závěr

Hlavním cílem této publikace bylo přinést komplexní zpětný pohled na problematiku **přípravy absolventů převážně středních škol a jejich přechodu na trh práce** – zaměřenou konkrétně na absolventy skupiny oborů Pedagogika, učitelství a sociální péče. Materiál je určen pracovníkům zabývajícím se koncepcí a směřováním odborného vzdělávání, ať už na úrovni celostátní (MŠMT, sektorové rady a oborové skupiny), či regionální (krajské úřady, školy), stejně jako zástupcům zaměstnavatelů a jejich sdružení, kteří se na koncepčním rozhodování podílí spolu s představiteli resortu školství.

Skupina oborů 75 Pedagogika, učitelství a sociální péče patří z hlediska počtu absolventů středních škol mezi méně zastoupené skupiny oborů vzdělání. V roce 2018 jich úspěšně zakončilo studium 1,9 tisíce. **Počet absolventů pedagogických a sociálních oborů v posledních 5 letech klesá, ale jejich podíl zůstává poměrně stabilní** (2,5 % až 2,7 %). Hlavním důvodem klesající tendence počtu absolventů pedagogických a sociálních oborů středních škol je **nepříznivý demografický vývoj**, neboť klesá i počet absolventů celkově.

Ze 1,9 tisíce absolventů oborů vzdělání z oblasti pedagogiky a sociální péče v roce 2018 jich **11,2 %** (tj. 213) tvořili **absolventi s výučním listem** (kategorie E) a **87,5 %** (1,7 tisíc) představovali **absolventi** klasických **odborných maturitních oborů** (kategorie M). V případě kategorie M počet absolventů klesal, v posledních 2 letech mírně roste. Celkově mezi lety 2013 a 2018 jejich počet poklesl o 14,5 %, zatímco absolventů v kategorii M celkem ubylo za stejné období až o 29,3 %. Tento trend dokazuje i **rostoucí podíl absolventů pedagogických a sociálních oborů v rámci kategorie M**.

Vyšší odborné vzdělání v roce 2018 ukončilo 1 039 absolventů **pedagogických či sociálních oborů** (bez rozlišení formy vzdělání), což odpovídá přibližně 23,1 % všech absolventů vyšších odborných škol. Na vyšších odborných školách jsou obory zaměřené na pedagogiku, učitelství a sociální péči zastoupeny jako **druhá nejpočetnější skupina oborů vzdělání** (hned po zdravotnických oborech).

Počet nově přijatých žáků do pedagogických či sociálních oborů v posledních 5 letech spíše stagnuje. Od roku 2013 se jejich počet snížil o 2,6 % na 2,9 tis. v roce 2018, přičemž nově přijatých žáků celkem mezi roky 2013 a 2018 ubylo o 1,0 %. **Podíl nově přijatých žáků do pedagogických či sociálních oborů** navazujících přímo na základní školu na celkovém počtu nově přijatých v posledních letech také stagnoval a měl jenom mírné výkyvy. **V roce 2018** byl jejich podíl **2,9 %**. Pedagogické a sociální obory středoškolského vzdělávání mají dlouhodobě spíše nižší zastoupení nově přijatých žáků po základní škole.

Na **vyšší odborné školy** bylo v roce 2018 přijato do pedagogických a sociálních oborů přes 2 tisíce žáků. Pedagogické a sociální obory jsou mezi nově přijatými žáky na vyšších odborných školách zastoupeny v 19,9 % případů u denní formy vzdělání a v 43,7 % u jiných forem vzdělání. Počet nově přijatých do pedagogických a sociálních oborů vyšších odborných škol v období 2013 až 2016 klesal, ale od roku 2017 již opětovně narůstá.

Značná část absolventů ekonomických oborů vzdělání nepřechází na trh práce okamžitě, ale **pokračují ve studiu** na vyšších odborných nebo **častěji na vysokých školách. O studium na vysoké škole projevuje zájem 73 % absolventů pedagogických oborů středních škol** kategorie M, ke studiu **na vyšších odborných školách se hlásí 19 % absolventů** těchto oborů vzdělání. Uchazeči o studium z řad absolventů pedagogických a sociálních oborů jsou při

přijímacím řízení relativně méně úspěšní. Ke studiu na **vyšší odborné škole** odchází bezprostředně po ukončení střední školy **18 %** absolventů pedagogických oborů (jejich podíl klesá) a k **vysokoškolskému studiu 45 %** (jejich podíl narůstá). Zájem mají zejména o studium v oborech obdobného zaměření, tedy v oborech pedagogicky, učitelství a sociální péče.

Absolventi pedagogických a sociálních oborů vykazují **dlouhodobě podprůměrné hodnoty nezaměstnanosti ve všech kategoriích vzdělání**. Míra nezaměstnanosti absolventů maturitních oborů zaměřených na pedagogiku a sociální péči kategorie M se jeví dlouhodobě v rámci kategorie jako podprůměrná. Vývojové trendy nezaměstnanosti těchto absolventů maturitních oborů pak kopírují vývoj nezaměstnanosti maturantů obecně. V roce 2016 míra nezaměstnanosti maturantů kategorie M činila 7,5 %, v pedagogice a sociální péči pak 6,0 %. Do roku 2018 se míra nezaměstnanosti v této kategorii M celkově i u pedagogických a sociálních oborů snižovala. Nárůst lze sledovat mezi rokem 2018 a 2019, přičemž v roce 2019 dosahuje míra nezaměstnanosti absolventů pedagogických a sociálních oborů 2,8 %.

Zájem žáků ve skupině Pedagogika, učitelství a sociální péče pracovat ve svém oboru je nad úrovní průměru. Přímo v oboru se chce uplatnit 47 % žáků oproti 38 % v průměru. Naopak mírně nižší procento žáků se chce uplatnit v příbuzném oboru (37 % oproti 40 % v průměru). Celkově podíl žáků, kteří chtějí odejít mimo obor, dosahuje jen 16 %. Žáci těchto oborů nehodnotí možnost získání zaměstnání v oboru z hlediska srovnání s ostatními sledovanými skupinami příliš pozitivně. Zhruba 10 % se domnívá, že možnosti získání zaměstnání jsou velmi dobré, 49 % je hodnotí jako spíše dobré, 35 % jako spíše špatné a 5 % jako velmi špatné.

Tuto situaci a odpovědi absolventů potvrzují také analýzy **porovnání shody mezi získaným vzděláním a vykonávaným zaměstnáním**, které vycházejí z dat Výběrového šetření pracovních sil. Ve skupině oborů **75 Pedagogika, učitelství a sociální péče** dosahuje podíl **ekonomicky aktivních osob maturitních oborů vzdělání** (všech, bez věkového rozlišení), kteří pracují **v úplné nebo částečné shodě** s vystudovaným oborem, celkem 62,5 % (z toho 54,1 % v úplné shodě), naopak 30,4 % jich pracuje v hrubé neshodě se svým vzděláním. **Absolventi těchto oborů** (ve věku 20 – 24 let) pracují **v úplné nebo částečné shodě** se získaným vzděláním v menší míře, pouze ve **46,3 %** případů.

Zaměstnavatelé působící v oblasti pedagogiky a sociální péče se většinou nebrání přijímání absolventů, někdy je dokonce i preferují (přibližně 18 % zaměstnavatelů), neboť jsou **ochotni dále se vzdělávat** a jsou **nezatíženi pracovními návyky**. Na druhé straně však zaměstnavatelé uvádějí, že **na některé pozice ani nelze absolventa přijmout**, protože pro výkon dané profese je praxe nezbytná. Z dalších důvodů nepřijímaní absolventů škol zaměstnavatelé uvádějí **nereálné představy absolventů o výši mzdy, pracovní době nebo pracovním zařazení**.

Současně zaměstnavatelé v oblasti vzdělávání a sociální péče **u svých zaměstnanců** nejčastěji **upřednostňují vyváženost mezi profesními a klíčovými dovednostmi**, v případě odborného zaměření pak preferují vyváženost **široce a úzce zaměřených profesních dovedností**. Z klíčových kompetencí absolventů vidí zaměstnavatelé jako nejdůležitější **čtení a porozumění pracovním instrukcím,** schopnost **nést odpovědnost**, **ochotu učit se** a schopnost **řešit problém**.

Ve skupině Pedagogika, učitelství a sociální péče odpovídá procento žáků, kteří jsou celkově spokojeni se studiem, zhruba průměru. Spokojeni jsou tito žáci především s úrovní odborných teoretických (93 % oproti 90 % v průměru) i praktických dovedností, kde se procento spokojených dostalo vysoko nad průměr (91 % oproti 73 % v průměru). Zhruba na úrovni průměru je procento kladných vyjádření se znalostí cizího jazyka, naopak nižší je hodnocení

schopnosti práce na PC. Dobré jsou podle názoru žáků komunikační a prezentační dovednosti, schopnost řešit problémy i pracovat v týmu.

Odvětví pedagogiky, učitelství a sociální péče prezentuje hlavně část kvartérního sektoru označená jako **Vzdělávání**. Jedná se o velmi široké a rozmanité odvětví, které zahrnuje veškeré druhy a úrovně vzdělávání dětí, mladistvých i dospělých. Stále více se prosazuje zájem o terciární i další vzdělávání a dochází k nárůstu počtu institucí nabízejících kurzy rozšiřující kvalifikaci. Toto odvětví klade vyšší profesní a odborné nároky na pracovní sílu a současně náleží k sektorům, které mají prorůstový potenciál. Podíl odvětví na celkové zaměstnanosti se v ČR mezi roky 2000 a 2017 zvýšil z 6,3 % na 6,6 %. I přes tento nárůst je v porovnání s ostatními zeměmi EU podíl odvětví Vzdělávání na celkové zaměstnanosti v České republice **slabě podprůměrný**, neboť v průměru EU činí stejný údaj 7,9 % z celkové zaměstnanosti.

Největší část pracovníků v odvětví Vzdělávání tvoří skupina povolání **Učitelé a ostatní specialisté v oblasti výchovy a vzdělávání**, v níž je zaměstnáno více než 226 tisíc osob. Na celkovém počtu zaměstnaných osob v ČR má tato skupina podíl 4,3 %. V porovnání s rokem 2000 se počet zaměstnaných v této skupině povolání v ČR mírně zvýšil.

Pro doplnění informací k charakteristice profesních skupin jsou k dispozici i tzv. „Karty povolání“, které obsahují podrobné údaje v číselné i grafické podobě o charakteristice osob vykonávajících danou profesi i kvalifikační požadavky příslušných pracovních míst.

www.infoabsolvent.cz

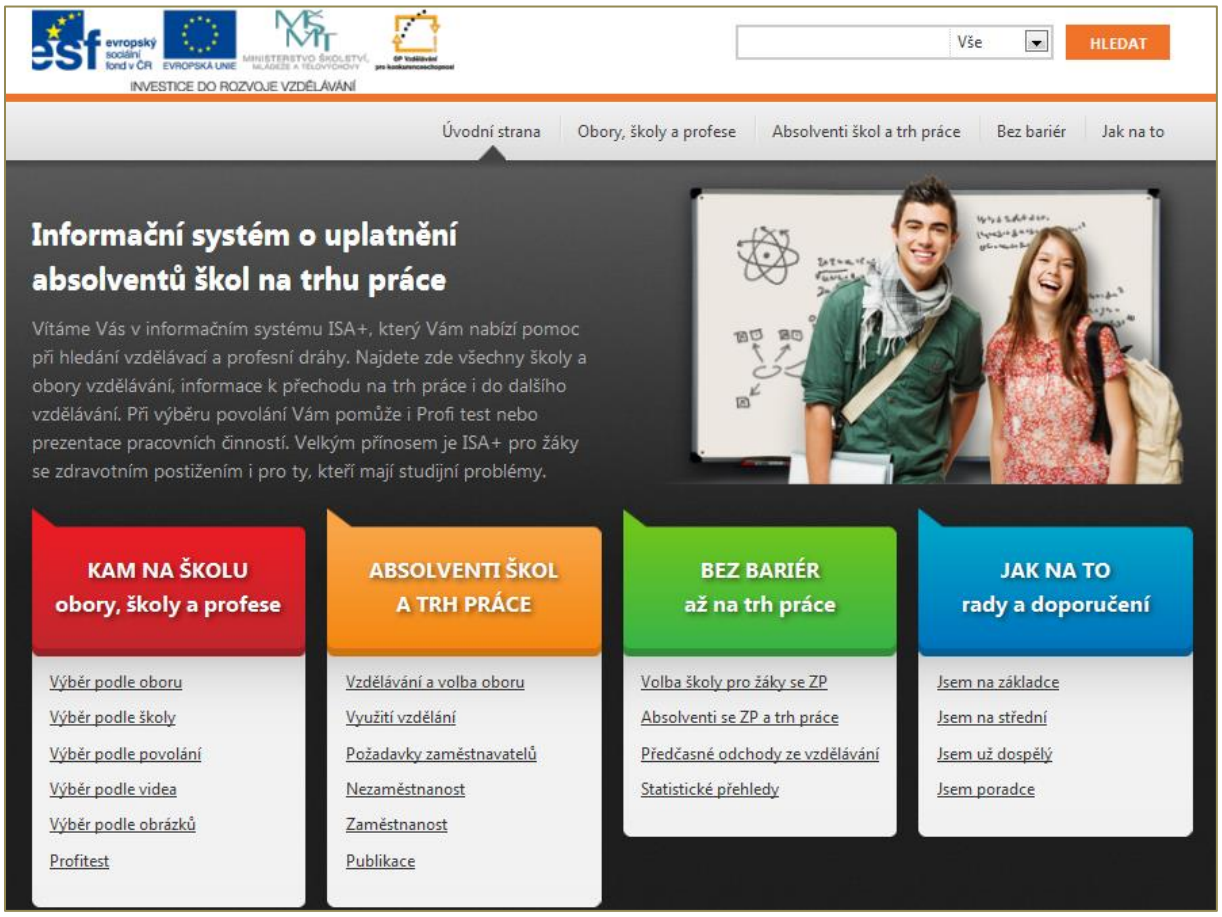

*Výrazně inovovaný informační systém ISA+ pomáhá **žákům základních škol** při volbě oboru vzdělání a výběru střední školy, **žákům středních škol** při rozhodování o pokračování ve vzdělávání a při přechodu na trh práce, **výchovným-kariérovým poradcům a učitelům** při poskytování kariérového poradenství a výuce témat Úvodu do světa práce, **managementu škol** při úpravách vlastní vzdělávací nabídky a tvorbě školních vzdělávacích programů.*

VÝZNAMNÉ MOŽNOSTI SYSTÉMU:

- možnost **výběru oborů i školních vzdělávacích programů** (ŠVP),
- **nové videoukázky** – představují práci v technických profesích i přípravu na ně,
- **profitest** – pomůže žákům základních škol při výběru oblasti vzdělávání,
- **výběr podle obrázků** – poskytuje snadnější orientaci ve vzdělávací nabídce SŠ,
- **bez bariér až na trh práce** – nová sekce věnovaná problematice žáků se zdravotním postižením a tématu předčasných odchodů ze vzdělávání,
- **jak na to - rady a doporučení** – různé užitečné informace pro uživatele systému,
- **syntetické stránky –** obsahují soubor informací ke každé skupině oborů,
- **filtry vzdělávací nabídky** – podle zdravotního postižení, vzdálenosti od bydliště, formy studia, zřizovatele, ŠVP,
- **fulltextové vyhledávání** – najde na ISA+ odkazy související se zadaným výrazem.

O inovaci a obsah systému ISA+ se stará Národní ústav pro vzdělávání v rámci udržitelnosti projektu **Kariérové poradenství v podmínkách kurikulární reformy (VIP Kariéra II - KP).**